

1499

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

4938 / Freidin Levi

הרבי נכנס לתפילת מנחה
י"ט אייר תשמ"ז

**"והתוודו את עוונם" / האם יש ערך לווידוי על חטא שאין
מאחוריו שום כוונה להשתכר ולתקן? / שיעור בלקוטי שיחות**

**"ונתתי שלום בארץ" / מהי הדרך להשיג שלום בינינו לבין שכנינו?
מכתבים לאלוף בצה"ל ולתלמידי כפר נוער / מכתב מבואר**

השיעור בלקוטי שיחות
עוסק בשאלה מעניינת
שאנו עשויים לפגוש לא
מעט בחיים. בפרשת
השבוע מתואר תהליך החזרה
בתשובה של עם ישראל אחרי
שייענשו בגלות ועקירה מהארץ.
חלק מהתהליך הוא הווידוי, ואת
הנושא הזה הרבי פותח לעיון: מהו
בעצם כוחו של הווידוי? האם יש
ערך לווידי שאדם אומר מן השפה
ולחופ? - מהשיחה אפשר להסיק
כמה כוח יש למילים גם אם אין
מאחוריהן כוונה.

מדור המכתבים עוסק בנושא
השלום והביטחון בארץ הקודש
- אחת ההבטחות שמופיעות
בפרשה. הבאנו שני מכתבים של
הרבי שנכתבו כשלוש שנים לאחר
מלחמת ששת הימים. אחד שוגר
לארץ רחבעם זאבי, בו הרבי מסביר
לו מה כוחה של הנחת תפילין
לחיילים להשגת השלום והרתעת
האויבים. המכתב השני נכתב
לתלמידי כפר נוער ששיגרו לרבי
שאלה על הסיכוי להשגת שלום עם
מדינות ערב. הרבי מנתח את המצב
שאחרי המלחמה מבחינה גיאוגרפית
אסטרטגית והיסטורית, ומסביר
מדוע הדרך הריאלית להשגת שלום
היא דווקא נאמנות לה' ולתורה.

לקראת שבועות, במדור ניצוצי
רבי הבאנו סקירה על התיקון
הגדול שהרבי עשה לאחד הסמלים
היהודיים המובהקים: לוחות
הברית.

03 "בימינו ישנם מים רבים שעלולים לשתות
ולהטביע רבים מבני ישראל, שמצד גודל
הבורות והניתוק מיהדות אינם מקיימים
תורה ומצוות, וממילא עלולים להתנתק חס
ושלום מהמעמד ומצב של "אתם הדבקים בה'
אלוקיכם חיים". במצב כזה אין מקום לשאלות,
ובוודאי צריכים תיכף ומיד לילך ולהתעסק
בעניין של "הקהל את העם האנשים והנשים
והטף" כדי לפעול עליהם "ליראה את ה'".
התועדות עם הרבי

04 תהליך התשובה שהביאה את הגאולה מגלות
בבל, נראה במבט שטחי מתעתע. במבט
עמוק יותר, הוא מהווה בעבורנו שיעור מאלף
עד כמה יש להעריך כל צעד קטן שיהודי עושה
בדרכו לשוב אל ה'. **שיעור בלקוטי שיחות**

11 פרשת בחוקותי מוכרת כפרשת התוכחה, אך
מופיעות בה גם כמה וכמה ברכות והבטחות
אידיאליות, בהן השלום והביטחון שעם
ישראל יזכה להם כשהוא יושב בארץ ישראל.
מה הסיכוי לכך שאכן ישורר שלום בינינו לבין
שכנינו, ומהי הדרך לכך? **מכתב מבואר**

14 בשנת תשמ"א דיבר הרבי על הצורך לתקן
את הטעות הנפוצה של ציור לוחות הברית
עגולים, ולהקפיד לציירם מרובעים. למעשה
פתח הרבי בפעילות בעניין זה כבר שנים רבות
קודם לכן. **ניצוצי רבי**

17 "מובן שאין מקום כלל לשרוק להנאתו בחלל
האוויר... אבל בשעה שישנו ענין של שמחה
של מצוה, ויש סיכוי טוב שבזכות השריקות
תתעורר נקודת היהדות של אחד הנוכחים,
או של השורק עצמו - מצוה לשרוק על
הספק, ואפילו על ספק ספיקא, ואפילו על
מאה ספקות!" - השריקה בעיצומה של
ההתוועדות שהפגיעה וחוללה סערה.
תמונה מספרת

פרקי אבות - 16 • ווארט חסידות - 18 • לוח חב"ד - 21 • עת לדעת - 20 • זמנים ושיעורי השבוע - 22 • שניים מקרא - 23

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
עורך: שלום בלוי

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

6084000 • 7474-0793 • ISSN • גיליון 1499

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות ל"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
צוקללה נבג"מ ז"ע

כשיהודים עלולים לטבוע, אין מקום לשאלות. חובה לרוץ ולהציל אותם!

(משיחת י"ט תשרי תשי"ג – תורת מנחם, כרך ז, עמוד 74)

בנוגע לתוכן העניין של "הקהל" כפי ששייך בזמן הזה... - הרי זה שייך לכל אחד ואחד בעירו ובסביבתו, שעליהם מוטלת האחריות והחובה, שזוהי גם זכות, לפעול על האנשים והנשים והטף שבסביבתם שיתוסף אצלם ביראת שמים...

תלמידי הישיבות זכו ונמצאים בקרן אורה, בד' אמות [ספונים בעולם שכולן] של תורה, ואין להם עסק עם גשמיות העולם. כך שיכולים להתמסר לגמרי ללימוד התורה, ולהתקשר על ידה עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ולכן, צריך כל אחד מהם לידע שמוטלת עליו אחריות, חובה וזכות כלפי אלה שנמצאים בסביבתו, אשר מצד רוב התעסקותם בענייני העולם עלולים לשכוח חס ושלום ש"לה' הארץ". [וחובתם של התלמידים] לאסוף אותם מזמן לזמן [מדי פעם] ולהראות להם איך שיהודים מכריזים "שמע ישראל", ולעורר אותם ליראת שמים, קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצוות, וקיום מצוות מעשיות בפועל ממש.

יש להסביר להם, למשל, שהן אמת [נכון] שצריכים להתעסק בענייני העולם, כמו שנאמר "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך", אבל אף על פי כן אין להפריז בכך יתר על המידה, וצריכים לידע שהפרנסה תלויה בברכתו של הקדוש ברוך הוא, ולכן צריכים להתנהג על פי הוראת הקדוש ברוך הוא בתורתו. וכיוצא בזה, בעניינים פשוטים.

ומובן שאין להמתין עד שיכבדוהו ויזמינוהו לומר דברי מוסר, אלא אדרבה, עליו מוטלת האחריות לאסוף ולהקהיל יהודים ולעוררם בענייני יראת שמים, להיותו איש כללי שבכווחו להשפיע ולפעול בסביבתו...

בנוגע לתלמידי הישיבות - הסימן להנהגתם כדבעי [כראוי], הוא לא רק כאשר רואים שלומדים תורה בהתמדה ושקידה, אלא גם כאשר רואים שכל אלה הנמצאים בסביבתם מכירים ומעריכים את מעלתם של לומדי תורה ומשתעשעים עמהם, וממילא הרי זה פועל ומשפיע גם על ההנהגה שלהם, ובפרט כאשר התלמידים מדברים עמהם ומעוררים אותם, נוסף על היותם [של התלמידים] דוגמא חיה על ידי הנהגתם האישית.

ומאידך גיסא [מן הצד השני], כאשר תלמידי הישיבות פועלים על הסביבה, אזי ניתוסף בהצלחתם בלימוד התורה, ש"נעשים מוחו ולבו [של מי שמלמד אחרים] זכים אלף פעמים ככה [פי אלף]". ובפרט כאשר הפעולה על הסביבה היא בענייני יראת שמים, שעל ידי זה ניתוסף גם ביראת שמים שלו באופן נעלה יותר. וממילא, הרי זה פועל גם בלימוד התורה, שזוכה לכוון לאמיתתה של תורה... ועל דרך זה בנוגע לכללות הנהגתו, שכיוון שנעשה מלך ובעל הבית בכל הסביבה, הרי על אחת כמה וכמה שנעשה מלך על נפש הבהמית ויצר הרע...

[ומלבד זאת] ניתוסף בזה עוד ענין עיקרי:

כאשר מישהו רואה אדם הטובע בנהר, רחמנא ליצלקן, ומלבדו אין איש, ועד שיבוא מישהו אחר מי יודע מה יהיה בינתיים - הרי בוודאי לא יכנס לחשבונות ופלפולים, אלא יזדרז תיכף ומיד לעשות כל התלוי בו להצילו.

ומזה מובן בנוגע לימינו אלה, שישנם מים רבים שעלולים לשטוף ולהטביע רבים מבני ישראל, שמצד גודל העם-הארצות [הבורות והניתוק מיהדות] שלהם אינם מקיימים תורה ומצוות, וממילא עלולים להתנתק חס ושלום מהמעמד ומצב של "אתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים". במצב כזה אין מקום לשאלות, ובוודאי צריכים תיכף ומיד לילך ולהתעסק בעניין של "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" כדי לפעול עליהם "ליראה את ה'".

אלא מאי [מה], מה יהיה איתו בעצמו? - יבוא אחר כך ויתבע מהשם יתברך לקיים את הבטחתו [על מי שעוסק בקירוב יהודי אחר]: "מאיר עיני שניהם ה'". ובוודאי יקיים השם יתברך הבטחתו, לא רק בעולם הבא, אלא שתהיה לו הצלחה גם בכל ענייניו בעולם הזה, בפועל ממש.

רק בזכות אבות?

חלק גדול מפרשת בחוקותיי עוסק בנבואות זעם, נבואות המספרות על הגלות הקשה שעתידיה לבוא בעקבות החטאים של עם ישראל. הפרשה מתארת בפרוטרוט את צרות הגלות, ומסיימת בנבואה כי לאחר כל הצרות תבוא הגאולה ועם ישראל ישוב לארצו.

המפרשים¹ מסבירים, כי הנבואות הללו מתייחסות לגלות בבל שבאה בעקבות חורבן בית המקדש הראשון. ואכן, התיאורים של צרות הגלות קולעים בדיוק מדהים למה שאכן התרחש כאלף שנה לאחר שמשה רבינו כתב את הפסוקים הללו בתורה.

לאחר תיאור הגלות, מספרת לנו התורה על תהליך הגאולה. באופן כללי הסיפור פשוט. בשלב מסוים עם ישראל יתקן את חטאיו וישוב בתשובה ואז תבוא הגאולה, כפי שאכן קרה לאחר שבעים שנות גלות בבל. עם ישראל חזר בתשובה, ובעקבות כך אישר כורש מלך פרס לשוב לארץ ישראל ולהקים מחדש את ירושלים ואת בית המקדש.

אך כאשר מתבוננים בפסוקים, מגלים שתהליך התשובה והגאולה איננו חלק כל כך. נקרא את הפסוקים המתארים את התחוללות תנועת התשובה בעם ישראל, הגורמים לה והתוצאות שלה:²

והנשארים בכם ימקו בעינים בארצת איביכם, ואף בעונת אבתם אתם ימקו.

והתורו את עונם ואת עון אבתם במעלם אשר מעלו בי, ואף אשר הלכו עמי בקרי.

אף אני אלה עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם, או אז יבנע לבכם הערל ואז ירצו את עונם.

וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר.

בפשטות, מה שמתואר כאן הוא שהייסורים ותלאות הגלות יקלעו את עם ישראל למצוקה גדולה שתעורר אותם להתוודות - להכיר בחטאים ולהתחיל לחולל את התיקון הרוחני. "לבכם הערל" ייכנע לפני ה', ואז תבוא הבשורה הגדולה: ה' יזכור את הברית שהוא כרת עם אבותינו, ובזכות זה יגאל את עם ישראל וישיב אותו לארץ ישראל.

ועל כך נשאלת השאלה:

לכאורה אינו מובן:

1. ראה בארוכה רמב"ן כו, טו.
2. ויקרא, כו, לט-מב.

שיעור בלקוטי שיחות

לא סתם דיבורים

תהליך התשובה שהביאה את הגאולה מגלות בבל, נראה במבט שטחי מתעתע. במבט עמוק יותר, הוא מהווה בעבורנו שיעור מאלף עד כמה יש להעריך כל צעד קטן שיהודי עושה בדרכו לשוב אל ה'.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות, חלק כז, שיחה שניה לפרשת בחוקותיי.

כל הסיבה - והסיבה היחידה - לגלות, היא עוונות ("ומפני חטאינו גלינו מארצנו"), וכמו שנאמר בתחילת התוכחה: "ואם לא תשמעו לי". ומכך מובן, שמיד כאשר מתבטלת סיבת הגלות, "עוונם", צריך המסובב, הגלות, להתבטל מאליה וממילא, ובאה הגאולה.

ואם כן, מאחר שכבר היה "והתוודו [את עוונם]... ירצו את עוונם", [עם ישראל זכו לכפרה על עוונם] - לשם מה צריך להיזקק ל"זוכרתי [את בריתי]" כדי לזכות לגאולה?

כשמבינים מהי גלות ועל מה היא באה, מבינים שהחזרה בתשובה לבדה אמורה לבטל אותה באופן אוטומטי. הרי הגלות היא עונש על התנהגות מסוימת של התרחקות מהקדוש ברוך הוא ומהתורה והמצוות - "מפני חטאינו גלינו מארצנו". ולכן, כשעם ישראל חוזר לדרך הישר - התוצאה המיידית צריכה להיות הגאולה והשיבה לארץ.

והנה כאן הקדוש ברוך הוא מגלה בנבואה את העתידות ומתאר איך בני ישראל יתוודו על עוונותיהם, אבל ייגאלו בזכות 'פרוטקציה'. כאילו הגאולה לא תבוא בזכות מעשיהם, אלא **למרות** מעשיהם, רק בזכותם של האבות הקדושים.

אם נקרא את רש"י על הפסוק, נגלה שגם את הפרוטקציה הזו לא כך כל פשוט להפעיל: "כְּדָאֵי הוּא יַעֲקֹב הַקָּטָן לְכֶּה, וְאִם אֵינוּ כְּדָאֵי הָרִי יִצְחָק עִמּוֹ, וְאִם אֵינוּ כְּדָאֵי הָרִי אַבְרָהָם עִמּוֹ שֶׁהוּא כְּדָאֵי" - כלומר, זכותו של אחד האבות לבד לא מספיקה בשביל לגאול את עם ישראל, אלא רק זכותם של שלושת האבות הקדושים יחד.

אך מדוע? האם הגאולה לא מגיעה להם בזכות עצמם, אחרי שהם התנקו מהעוונות?

ידידי שמביע תשובה

כדי למצוא את התשובה, אנחנו צריכים להתמקד בפעולת המפתח כאן: "והתוודו". מהו בעצם וידוי? - נקרא את הדברים בלשוננו של הרבי:

א. כו, יד.

הדבר יובן בהקדים הביאור בעניין הווידוי...

עיקר מצוות הווידוי הוא "להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בליבו", שהדיבור יבטא ויחשוף בגלוי את התשובה שבלב. וכמו שהחינוך מבאר זאת ביתר אריכות³: "לפי שבהודאת העוון בפה תתגלה מחשבת החוטא ודעתו, שהוא מאמין באמת כי גלוי וידוע לפני האל ברוך הוא כל מעשהו".

עניין שני בווידוי הוא שאפילו לפני שהאדם מחליט החלטה גמורה בליבו לעזוב את החטא, הווידוי עצמו⁴ מעורר אצלו את רגש התשובה, שדיבור מעורר את רגש הלב⁵.

הווידוי הוא רכיב מסוים בתהליך התשובה. כך אומרת התורה עצמה: "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאֵלֶּם... וְהִתְוַדּוּ אֶת חַטֹּאתֵם אֲשֶׁר עָשׂוּ".

כך גם פותח הרמב"ם את הלכות תשובה⁶: "כְּשִׁיעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיָשׁוּב מִחַטָּאוֹ חַיֵּב לְהִתְוַדּוֹת לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּרוּךְ הוּא... כִּיצַד מִתְוַדֶּה? אוֹמֵר: 'אֲנִי ה', חַטָּאתִי, עֲוֹנֹתִי, פְּשָׁעֵתִי לִפְנֵיךָ, וְעֲשִׂיתִי כָךְ וְכָךְ, וְהָרִי נַחֲמָתִי וּבִשְׁתִּי בְּמַעֲשִׂי, וְלַעֲוֹלָם אֵינִי חוֹזֵר לְדַבֵּר זֶה'". אדם שרוצה לשוב בתשובה, עליו לומר לקדוש ברוך הוא בפיו: "אני מכיר בכך שעד עכשיו לא הייתי בסדר, שהמעשים שעשיתי וצורת ההתנהגות עד כעת היו רעים, ומעכשיו אני משתנה". ואף לפרט את המעשים הלא טובים שעשה.

כפי שאפשר להבין בפשטות, אלה הם שני דברים שונים. העיקר הוא התשובה - המפנה הפנימי שמתחולל בנפש, בלב ובמעשים. ולצד זאת, מצוות התשובה כוללת גם חובה להתוודות על החטאים ולבטא את הדברים במילים.

3. רמב"ם, הלכות תשובה, פרק א, הלכה א.

ב. מצוה ססד. וראה חובת הלבבות שער הבחינה פ"ה.

ג. להעיר מחידושי בית יעקב על הרמב"ם (מהר"י בי רב, נדפס במורב"ם הוצאת פרדס) הל' תשובה, פ"ב ה"א. ספר יד הקטנה הל' תשובה פ"א ה"ב סק"ד. מהר"ם שיק על תר"ג מצות מצוה ששה.

ד. ע"ד מחז"ל קול מעורר הכוונה (ראה טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סס"א ס"ד (ס"ה). ב"י לטאו"ח סק"א. ט"ז שם סק"א-ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ג. ר"ח שער הקדושה ספט"ז - הובא בשל"ה שער האותיות (פב, ב). וראה אוה"ת וארא ע' קעו ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' 1).

וידויים כאלה אפשר להבין איך משתלבים במארג התשובה. אבל ישנו סוג נוסף של וידוי, שעל פניו הוא 'סתם מילים' ולא יותר - ובו נעסוק מיד.

לא סתם מילים

נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

אך ישנו אופן נוסף בווידי, שהוא - כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה - "המתוודה בדברים ולא גמר בליבו לעזוב". וסוג כזה של וידוי משווה הרמב"ם ל"טובל ושרץ בידו".

בהשקפה ראשונה נראה שכזה מין וידוי איננו כלל בגדר וידוי. שכן, היות שכל המהות של וידוי היא "להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בליבו", יש להסיק שאם חסר ה"גמר בליבו" חסרה גם כל מהות הווידי.

אך לפי זה לא מובן הדימוי שהרמב"ם נותן לכך מ"טובל ושרץ בידו": אם כל עניין הווידי איננו, הרי יש לדמות זאת לא לאדם ש"טובל" (אלא שהוא עושה זאת בצורה כוזב) ושרץ בידו, אלא לאדם שמלכתחילה כלל לא נכנס לבית הטבילה!

ומכך מוכח שעצם עניין הווידי - הודאה של האדם בדיבור כי הוא חטא - אפילו כאשר חסרה עדיין ההחלטה בלב לעזוב את החטא, הרי האמירה בעצמה היא עניין טוב. היא דומה לטבילה, שהיא פעולה שיש לה כוח להביא טהרה.

החיסרון הוא רק בזה שכאשר "לא גמר בליבו לעזוב", הווידי הוא באופן של "שרץ בידו" (בליבו הוא נותר קשור

נקרא את דברי הרמב"ם בהלכות תשובה כדי לקבל מושג כללי על הווידי ממבט הלכתי: "וזה היא התשובה? הוא שיעזב החוטא חטאו, ויסירנו ממחשבתו ויגמר בלבו שלא יעשהו עוד... וכן יתנחם על שעבר... ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם... וצריך להתוודות בשפתיו, ולומר עניינות אלו שגמר בלבו".

מדוע באמת? למה הווידי הוא חלק הכרחי ובלתי נפרד מתהליך התשובה? אפשר להסתכל על זה בשתי צורות, ושתייהן נכונות.

ברמה הבסיסית ביותר, המילים שאנחנו אומרים מלמדות על מה שמתחולל בתוכנו. הדיבור הוא כלי עוצמתי שמשקף את התחושות והרגשות שבלבנו. לכן, כשאדם אומר את המילים של הווידי, הוא מבטא קול אותנטי שמביע במדויק את החרטה הכנה והרצון שלו לשוב אל ה' ולעזוב את החטא.

אך יש כאן רמה נוספת: הדיבור לא רק משקף את התהליכים הפנימיים, אלא גם מאיץ ומעצים אותם. כפי שהרבי אומר: "לדיבור יש תכונה לגרום תוספת התעוררות בנושא ותוכן המדובר. בדומה לנאמר בספרים, שבשעה שאדם כועס לא ידבר בעת ההיא, משום שעל ידי הדיבור מתחזק הכעס עוד יותר". הדיבור מלבה רגשות ומחולל אמביציות חזקות. לכן, גם אם האדם לא עבר תהליך פנימי מושלם של תשובה, עצם אמירת הווידי נותן תוקף ועוצמה לרצון שלו לשוב בתשובה.

אפשר לראות את שתי התכונות המקבילות האלה ביום כיפור בבית הכנסת. כל המתפללים באים עם שאיפה בסיסית להתנקות ולהיטהר, אבל לא באותה רמה. מי שהתכוון כראוי ליום הקדוש, ניצל את עשרת ימי תשובה לחשבון נפש על השנה שחלפה ועל הדף החדש שהוא מעוניין לפתוח בשנה החדשה, כשהוא קורא "הי' רצון מלפניך... שתמחל לנו על כל חטאתינו, ותכפר לנו על כל עונותינו, ותסלח לנו על כל פשעינו", הוא מרגיש שהמילים האלה מדברות את הרגשות שלו באופן עמוק. לצד זאת, יש כאלה שלא ממש נמצאים שם, אבל כשהם שרים עם כל הקהל "ועל קלם, א-ל-ל-ל סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו" - הם מוצפים ברצון חזק להשתפר ולהיות טובים יותר.

ה. וראה חינוך (מצוה ססד) "מוטב שלא יתודה על זה" (אלא ששם קאי במי שעדיין לא השיב "החמס אשר בכפיו"). מדבר קדמות מע' ו' אות י' (בשם הזהר).

ו. להעיר מהשינוי בלשון הרמב"ם מלשון הגמרא (תענית טז, א שהובא בכס"מ), שבגמרא: "למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' (ובכס"מ: שאע"פ) טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה", ובלשון הרמב"ם "הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו" מודגש יותר שהווידי הוא דוגמת הטבילה.

נתבונן על הדיבור ככוח מהותי שמבטא את האדם עצמו.

נקרא את הדברים בלשוננו של הרבי:

כאשר אדם מוציא מפיו דבר שהוא הפוך ממה שהוא מרגיש בליבו פנימה, חש הוא בשעת מעשה רגש של חוסר מנוחה ואף רגש של בוששה. שכן, למרות שדיבור הוא עניין חיצוני בלבד, מאחר שאדם במהותו הוא "מְדַבֵּר", לכן בהכרח שדבר אותו הוא מבטא בדיבור ייגע לו בפנימיותו, ועל כן הדבר מעיק לו כאשר הוא אומר דברים שהם בסתירה למה שהוא חש בליבו...

כאשר הוא אומר בדיבור "אנא ה' חטאתי עוונתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשיי ולעולם איני חוזר לדבר הזה" (וכיוצא בזה) - אף שבאותה שעה הוא עדיין "לא גמר בליבו לעזוב", הרי הדבר פועל בשעת מעשה באדם תחושה של בוששה על העבר (כמו כן גם על כך שדיבוריו אינם תואמים את הרגש שבליבו). ולכן נחשב הדיבור הזה כמעשה של טבילה."

האדם מסווג בתוך מכלול הנבראים כ"מְדַבֵּר". אנחנו יצור מסוג מדבר. זאת משום שהדיבור הוא לא עוד תכונה, אלא זהו המאפיין שמגדיר את מהותנו. זה מה שמבדיל אותנו מבעלי החיים האחרים, היכולת שלנו לתקשר בצורה משוכללת. לייצר שפה, להתאגד סביב סיפורים, לבנות עולמות שלמים של ידע ורגש, ולבטא את הרגשות והמחשבות בצורה העמוקה והעשירה ביותר. לצקת את עצמנו לתוך מילים, ולקלוט את האחר דרך מילים.

מכיוון שכן, לדיבור יש כוח בלתי נמנע להשפיע על האישיות הפנימית שלנו. אנחנו לא באמת מסוגלים לנתק את עצמנו מהמילים שלנו ולהתייחס אליהן כצורות גרפיות או הברות מילוליות חלולות

לחטא, הוא עודנו אוחז ב"טומאה", ועל כן אינו יכול להפוך לטהור "עד שישליך השרץ", עד שיגמור בליבו.

ה'נוסח' הנוסף של הווידוי הוא, כמובן, פשוט לומר את המילים - בלי להתכוון. הרי אף אחד לא יודע מה באמת אדם אחר מרגיש, מאמין או חושב. אדם שחטא יכול להתוודות, גם אם הלב שלו מרוקן מתחושות חרטה. את המילים הוא יוציא מהפה, יקרא את הווידוי בצורה מושלמת ומוטעמת מהסידור - אבל בלי להתכוון.

על כך ממשיך הרמב"ם ואומר: "כָּל הַמְתוּדָה בְּדִבְרִים [כלומר: בדיבורים], וְלֹא גָמַר בְּלִבּוֹ לְעֻזֹּב - הָרִי זֶה דּוֹמָה לְטוֹבֵל וְשָׂרָץ בְּיָדוֹ, שֶׁאֵין הַטְבִּילָה מוּעֵלֶת עַד שֶׁיִּשְׁלֹךְ הַשָּׂרָץ". זה כמו לטבול במקווה כדי להיטהר תוך כדי אחיזה של שרץ שמטמא אותך, קובע הרמב"ם.

על פניו, מה שהרמב"ם מבקש לומר הוא תובנת יסוד פשוטה ומובנת מאליה: וידוי מילולי טכני בלי כוונת הלב, הוא חסר משמעות ותועלת. בדיוק כמו שאי אפשר להשתחרר מהטומאה כשממשיכים להחזיק בה ולא מתנערים ממנה, כך אי אפשר לשוב בתשובה אם לא באמת חוזרים בתשובה באופן פנימי. משהו כמו בקשת סליחה של ילדים, שנאמרה ללא שום כוונה, ומיד אחריה חזרו העניינים למסלולם הרע.

אבל הרבי מלמד אותנו להסתכל על הדברים שוב, ממבט אחר. נחשוב שוב על הדימוי שמביא הרמב"ם. אדם שמחזיק שרץ וטובל איננו נטהר, אבל לא בגלל בעיה בטבילה עצמה. הטבילה שלו כשרה, המקווה כשר למהדרין ואין על בשרו שום לכלוך. עקרונית - הטבילה הזו הייתה אמורה לטהר אותו. אלא שיש כאן בעיה אחרת, והיא העובדה שהוא ממשיך כל הזמן לטמא את עצמו.

הרמב"ם לא מדמה את הווידוי חסר הכוונה לאדם שלא נכנס בשערי המקווה, אלא לאדם שיורד וטובל. מכך אנחנו צריכים להבין תובנה משמעותית מאד: גם וידוי ללא כל כוונה פנימית הוא כמו טבילה - **הוא פעולה שיש לה משמעות**. רק מה, ברור שתשובה זה לא, כי הוא לא "גמר בליבו" לשנות את התנהגותו ולהתחיל לתקן את הבעיה.

זה כמובן תמוה. איזה ערך יש למילים שנזרקות לאוויר בלי שום כוונה לעמוד מאחוריהן? - זה קשור לתכונה חזקה נוספת של הדיבור. אם עד עכשיו דיברנו על הדיבור כמשקף וגם כמאיץ, כעת

ז. לשון הרמב"ם בריש הל' תשובה "כיצד מתודין אומר" ומסיים "וזהו עיקרו של וידוי".

ח. עפ"ז יומתק לשון המאירי (תכונת התשובה מ"א פ"ט ע' 191) שלאחרי שמביא דברי הרמב"ם הנ"ל כתב: ומה מאוד נאות המושל לפי הנמשל כי הטבילה במים הוא דמיון על התשובה, ותפיסת השרץ הוא דמיון על היות מחשבתו לשוב לחטאו, וכשם שהטובל ושרץ בידו לא תועיל לו הטבילה גם בעת היותו במים כן התשובה בלתי גמור המחשבה בעיובת החטא לא תועיל גם בעת התשובה כו'.

ומרוקנות מתוכן.

זוהי הסיבה לכך שאנשים מרגישים קושי, אי נוחות ומבוכה לומר דברים לא אותנטיים, לומר מילים שהם לא מזדהים איתן. כל שכן שזה כך כשאדם ינסה לתאר רגשות עמוקים שלא קיימים בו, לומר למישהו "אני אוהב אותך" כשהוא שונא אותו וכדומה. מכוונת אמת יודעת להבחין כשאדם משקר, כי יש לזה ממש ביטויים פיזיולוגיים מובחנים כמו הזעה, רעדים וכדומה.

זה נותן לנו מושג על הערך של וידוי ללא תשובה אמיתית בלב. משום שגם במקרה שבו המילים סותרות את הרגשות, או שהן לא אותנטיות ולא משקפות בכלל את מה שקורה לאדם בפנים - המילים החזקות של הווידי מציבות מול המתוודה מראה. זה מזיז לו משהו, זה גורם לו להתבייש בעצמו. כאשר יהודי שאיננו שומר שבת מדבר על יוקר השבת, או כשיהודי המצוי בתוך סכסוך עמוק מדבר על אהבת ישראל - הוא בהכרח יחוש אי נוחות עם ההתנהגות שלו. זוהי התחלה של משהו, זו לפחות ירידה לבריכת הטבילה של המקווה.

לפעמים, דווקא מילים שנאמרות ביובש בלי שום מניע רגשי, יכולות להיות הטריגר שיחולל תהליך אמיתי של תשובה.

מסר פשוט ועוצמתי העולה מכאן, הוא: לעולם לא לזלזל בדיבור של אנשים, גם אם הוא חסר כוונה.

לא פעם יוצא שאנו יושבים בהתוועדות חסידית, מרימים כוסית ומאחלים לעצמנו שנהיה יהודים טובים יותר, שנעבוד את ה' בצורה פנימית ואמיתית יותר. על פניו, ניתן לזלזל באמירות כאלו. איזו משמעות יש להן אם הן לא מלוות בהחלטה אמיתית?

אין ספק שדרושה החלטה טובה ושינוי מעשי ואין להסתפק באמירות ואיחולים בלבד, אך מצד שני אין לזלזל באמירות ואיחולים כאלו. עצם הדיבור על האיחול והשאפה, מציט' ניצוץ' של טוב, כזה שיכול להביא לשינוי אמיתי בסופו של דבר.

כישרונות משחק, ריקוד ושירה.

כשהפך לנער ונסע ללמוד בישיבה, המשיך להתעניין עוד ועוד בהצגות ומחזות, אלו מלאו את עולמו, עד שביום אחד עזב את הישיבה באישון לילה ונסע לעיר הגדולה כדי ללמוד תיאטרון.

אט אט נטש את דרך התורה והמצוות, ולא נותר בו כל סממן יהודי חיצוני. במקביל, גדל והתפרסם שמו כשחקן מוכשר, ורבים הגיעו לצפות בהצגות בהן שיחק.

ביום מן הימים בחרו בו להיות השחקן הראשי במחזה, בו נדרש משה לשחק יהודי שחיו לא שפרו עליו והוא כותב מכתב לרבו בבקשת ברכה וישועה. משה שינן את הטקסט, התאמן, והנה הגיע היום בו ההצגה עולה על במת התיאטרון.

יושב לו משה על הבמה כשהוא מאופר היטב, זקן עבות דבוק ללחייו, לבוש בציצית וכיפה גדולה והוא מתחיל לשיר את השיר המתאר את כתיבת המכתב לרבי.

"הנני להודיעך, רבנו הקדוש, שהפרנסה אצלי בזמן האחרון היא לא כל כך אי-אי-אי-אי, וגם הבריאות בזמן האחרון, גם היא לא כל כך אי-אי-אי-אי, ואתה הרי הרבי הקדוש... אי-אי-אי-אי, עזור נא לי רבי!"

ולפתע נעצר. דמעות מציפות את עיניו, חש מחנק בגרונו. הוא מנסה להמשיך, אך מרגיש שהמילים הללו, מילות ההצגה, נוגעות במיתרים עדינים בליבו.

בקהל מושלך הס. כולם ממתנינים להמשך המחזה, אך משה אינו מסוגל יותר. הוא רץ אל מאחורי הקלעים וקוטע את המופע בשיאו.

מילות השיר, שהיו בסך הכל הצגה, הצגה שתיארה אדם שרחוק מאד ממנו ומאורח חייו, הציטו בו את הנקודה היהודית ולא נתנו לו מנוח.

בעקבות ה'תקרית' בעיצומה של ההצגה, החל משה חוזר אט אט ליהדותו, עד שהפך לבעל תשובה אמיתי.

הדרך לתשובה

קעת נוכל להבין מה משמעות הביטוי

עוד משחר ילדותו, בכפר יהודי קטן בערבות רוסיה, ניכרו במשה הצעיר

"והתוודו", ולמה גם אחריו יהיה צורך בהפעלת זכות האבות כדי לזכות לגאולה:

"והתוודו את עוונם ואת עוון אבותם" - אין זה עניין של וידוי הבא ביחד עם תשובה, אלא כהמשך לפסוק הקודם: במצב בו בני ישראל "ימקו בעוונם... ואף בעוונות אבותם", הדבר יגרום להם להתוודות על "עוונם ועל עוון אבותם".

זאת אומרת, וידוי זה איננו ביטוי של רצונם לחזור בתשובה אלא בהיות שהם מרגישים את ייסוריהם, הם סובלים את עוונם ועוון אבותם, הרי הם מודים כי עוונם לא היה כדאי, אך לא שהיה זה חטא.

בני ישראל בגלותם אכן "התוודו את עוונם ואת עוון אבותם", אך זה היה וידוי מן השפה ולחוץ. לא במובן זה שהם לא התכוונו בכלל למה שהם אמרו, אלא במובן זה שהם אמרו את המילים מתוך אילוץ ובלי הכרה פנימית בכך שהם חטאו ועליהם לקחת אחריות על מעשיהם ולתקן אותם.

כמו שמפרש הכלי יקר, כשהוא מתמקד במילים "והתוודו את עוונם ואת עוון אבותם" **מַעֲלֵו בִי**: "אף על פי שמתוודים ומודים שחטא זה גרם להם, מכל מקום הם מועלים והולכים עוד טומאתם בם, כמנהג דורנו שהכול מודים שכמה עבירות ידועות מסבבות כל התלאה ואף על פי כן אינן שבים מהם, והרי הווידוי כטובל ושרץ בידו".

נרשמה תזוזה בליבם של יהודי הגלות, אבל היא הייתה תוצאה של הצרות שה' המיט עליהם. זה מה שהזכיר להם שמשו לא בסדר, שהמציאות לא יכולה להימשך כפי שהיא. הם אמרו את המילים הנכונות, אבל רק כדי שהצרות יהיו קלות ונסבלות יותר.

לווידוי כזה, כפי שראינו, יש שתי פנים. מצד אחד זה ממש לא מספיק, כי זה לא וידוי אמיתי:

בכדי לזכות לגאולה, נדרש מבני ישראל (לא רק לעזוב את עוונותיהם מחמת ייסורים, אלא) להשתנות. גלות וגאולה הינם שני מצבים הפוכים,

ובלשון הפסוק: בזמן הגלות ההנהגה היא "אלך עמכם בקרי", לעומת זאת בזמן הגאולה - "ופנית אליכם", ונתתי משכני בתוכם. . והתהלכתי בתוכם" - גילוי והארת פנים של הקדוש ברוך הוא.

ועל כן, לא די רק למחוק את העוונות, אלא דרוש שינוי פנימי בבני ישראל, כדי שהם יהיו מוכנים למצב הגאולתי ההפוך.

[מאחר שהתשובה מתחילה אך ורק מחמת ייסורי הגלות, היא איננה שינוי אמיתי במצבם של בני ישראל - ולכן יש צורך בזכות אבות כדי לזכות למעמד ומצב של גאולה]. היות שהייתה כריתת ברית עם האבות, יקיים הקדוש ברוך הוא את הבטחתו עם בניהם, מבלי הבט על מעמדם ומצבם מצד עצמם.

עזיבת החטאים הזו לא הספיקה כדי שהם יזכו לגאולה. משום שהמעבר בין גלות לגאולה הוא קיצוני ומוחלט. אלה שני מצבים הפוכים: בגלות ה' מתנהג בניכור לעם ישראל ומגלה אותם מארצם וממתחם הקודש, ובגאולה ה' שוכן בתוך עם ישראל, מתגלה ומאיר את פניו. כדי לעשות את המעבר הזה, חייבים לעבור השתנות פנימית עמוקה, לעשות מהפך נפשי קיצוני.

אך התשובה הקולקטיבית כאן לא הייתה תשובה אמיתית מספיק, זו לא הייתה השתנות שבאה מתוך הכרה עצמאית בצורך בתיקון שמלווה בשאיפה גדולה להתקרב אל ה'. ובכל זאת, הקדוש ברוך הוא קיבל את התשובה הזו - בגלל זכות אבות. לכן, השלב הבא אחרי "והתוודו" הוא "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אִתְּךָ וְאֶת אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אִתְּךָ וְאֶת אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אִתְּךָ".

אך מצד שני, יש ערך לוידוי הזה. אלה לא סתם מילים.

כך אומר רש"י על הפסוק שקראנו קודם:

והבאתי אתם. אני בעצמי אביאם. זו מדה טובה לישראל, שלא יהיו אומרים 'הואיל וגלינו בין האומות נעשה כמעשיהם'. אני אני מניחם, אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפי.

י. כו, מא. וראה גם לפני זה כו, כד. כח.
יא. כו, ט ואילך.

ומסביר הרבי:

[אך] על אף שהווידוי כאן אינו עניין של תשובה, הריהו על כל פנים עניין טוב... שכן עצם עניין הווידוי, אף ללא רגש של תשובה בלב, הוא בדוגמת עניין הטבילה. ולכן², כתוצאה מכך נוהג הקדוש ברוך הוא עם בני ישראל באופן של מידה טובה ו"מחזירן לתחת כנפיי".

אותן מילים של וידוי, אותו "והתוודו" מרוקן לכאורה - בכל זאת היה בעל ערך. הוא הציב מראה בפניהם ונתן להם להבין שמשוה לא בסדר. כתוצאה מזה, ה' התנהג איתם בחסד, ב"מידה טובה", ושמר עליהם גם בגלות שלא ייטמעו בין הגויים. ברחמיו על עם ישראל, ה' לא נתן להם להתבולל ולאבד את זהותם.

בזכות 'נוסח הווידוי', אומר הקדוש ברוך הוא: "אני איני מניחם, אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפיי".

בשולי השיחה, חשוב להוסיף הבהרה מעודדת.

כזכור, הנבואה עליה מדובר בפסוקים הללו עוסקת בגאולה מגלות בבל. גאולה שאכן לא הייתה שלמה, כי היא לא באה בעקבות תיקון אמיתי ולכן גם לא נשארה לעד. בית שני נחרב גם הוא, ומאז יצאנו לגלות ארוכה רווית תלאות וסבל.

אמנם, הגאולה הקרובה, זו שאנו מצפים לה, תהיה גאולה שלמה ומושלמת, גאולה נצחית שלא תהיה אחריה גלות נוספת. מה שיביא את הגאולה השלמה הוא שינוי וריפוי אמיתי, תהליך עמוק של תשובה בעם ישראל.

כך נאמר בפסוקים המתארים אותה⁵:

5. דברים ל, ב-ג.

יב. וי"ל שהנהגה זו ד"התוודו" בלי רגש ותנועה של תשובה ה"ז הנהגה ד"אשר הלכו עמי בקרי", ולכן "אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אותם בארץ אויביהם", שמעוררים ע"י "ביד חזקה", ולא ע"י גילוי וקירוב.

"ושבת עד ה' א-להיך ושמעת בקלו... בכל לבבך ובכל נפשך, ושב ה' א-להיך את שביתך, ורחמך, ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' א-להיך שמה.

וכך גם נפסק להלכה⁶: כל הנביאים בלן צונו על התשובה, ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה. וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו, ומיד הן נגאלין.

ובלשונו של הרבי: "התורה מבטיחה שבני ישראל יגיעו לתשובה מצד מציאותם שלהם. על אף שקודם יהיה 'יבואו עליך כל הדברים', אחר כך יהיה 'ושבת עד ה' אלוקיך' - התשובה תתייחס לבני ישראל... [אז תהיה] תשובתם של בני ישראל בכוח עצמם. ייסורי הגלות רק יעוררו לידי כך, אך לאחר מכן ישובו בני ישראל מצידם הם".

תרגול מעשית

המסר העולה מתוך השיחה הוא כפול. האחד הוא כלפי אחרים: מכאן ואילך, ניזהר לא לזלזל בדיבורים טובים למרות שהם רק מן השפה ולחוץ. בנוסף לכך, יש כאן מסר כלפי עצמנו. נרשה גם לעצמנו להביע את הרצון לשוב בתשובה בדיבור, להביע רצון להשתנות ולהיות טובים יותר, גם אם אנחנו מרגישים שמדובר על דברים רחוקים מחיינו, כאלו שקשה לנו לבצע בפועל.

צידה לדרך

להוציא אהבה זו המסתתרת מהעולם וההסתר אל הגלוי... לא נפלאות ולא רחוקה היא, אלא "קרוב הדבר מאד בפיך ובלבבך", דהיינו להיות רגיל על לשונו וקולו, לעורר פננת לבו ומחו.

(תניא, פרק מב)

6. רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

"גם הנמצאים בריחוק מקום, מחשבתם עליהם ועל מצבם ועל מסירת נפשם"

המכתב הראשון נכתב לאלוף רחבעם זאבי (גנדי), שהיה אז מפקד פיקוד המרכז. המכתב נכתב בחודש מנחם אב תש"ל, כשלוש שנים לאחר מלחמת ששת הימים. בעקבות המלחמה, הרבי יצא ב"מבצע תפילין" ובקריאה מיוחדת לחיילי צה"ל להניח תפילין בגלל סגולת התפילין להרתיע את האויבים ולחזק את הביטחון בארץ הקודש. במסגרת ה"מבצע", חסידי חב"ד החלו לבקר במחנות ובסיסי הצבא ולהניח תפילין עם חיילים. הרקע למכתב הוא סערה פוליטית שהתחוללה בארץ בנושא תיקון חוק "מיהו יהודי". הרבי יצא למאבק פומבי בקריאה לתקן את החוק ולהגדיר יהדות אף ורק על פי ההלכה, וגורמים במערכת הפוליטית ובצבא כעסו על כך וביקשו לסכל את פעילות חב"ד בצבא. במכתב, הרבי מסביר את אמונתו בחשיבות הנחת התפילין ועידוד החיילים להשגת ביטחון.

(אגרות קודש, כרך כו, אגרת ט'תתקנז)

בצער רב ועמוק קיבלתי את הידיעה אשר ישנם איזה קושיים [קשיים מסוימים] במסירת איחולים וברכה לכמה פלוגות של חיילים מאחינו בני ישראל שיחיו המגינים על עם ישראל בארץ ישראל במסירת נפש, אף שאינני יודע בבירור הטעם [הסיבה] לזה שמנעו את כניסת נציגי חב"ד לצבא והעברת המסר לחיילים.

וכיוון שאיני יודע הטעם לכך בצורה ברורה, אין בידי להשיב עליו. כי אם מה שאני יכול הוא לכתוב את שורותיי הבאות בכללות [באופן כללי]. ואפתח את דברי בהקדמה, אשר אולי תהיה מוזרה בעיני כבודו, אבל כיוון שמביעה היא רגשות לבבי - תקוותי חזקה שלא יקפיד [יכעס] על שלוקח אני מזמנו לקרוא גם את ההקדמה. וההקדמה היא:

מאמין אני באמונה שלימה - שהיא מיוסדת על מה שראיתי משך חיי כמה פעמים, ומה שאולי חשוב עוד יותר: היא מבוססת על מה ששמעתי מאחרים בעלי סמכא בזה, ובעיקר שאמונה זו היא מיוסדת על המדובר בזה בהחלטיות ובפירוש בתורתנו תורת חיים (שהיא הוראה בחיים) - אשר ברכה נאמנה [כנה] ולבבית מאיש לרעהו יש לה תוקף ופועלת היא, פעמים היא מתגשמת במילואה ופעמים בחלקה, פעמים תיכף [מיד] ופעמים לאחר [כעבור] זמן; וזאת, נוסף על העניין הפסיכולוגי שבזה [בהענקת ברכה לבבית], שמקרב את הלבבות, מעודד את הרוח וכולי וכולי.

כן מאמין אני באמונה שלימה כנ"ל [שגם היא מבוססת על ניסיון חיי ועל הנאמר בתורה] בנוגע לסגולת מצוות תפילין, בפרט לאנשי צבא.

מובן שאין זה מחייב את מישהו [אותך או כל אחד אחר] להיות חזק [להחזיק] באותה אמונה שאני מאמין בה. אבל כיוון שלכאורה אין מקום לחשוד אותי שברצוני למסור לחיילים את ברכתי ולהשפיע עליהם שיניחו תפילין מתכוון אני לפנייה עצמית [להפיק תועלת אישית] וכולי,

פרשת בחוקותיי
מוכרת כפרשת
התוכחה, אך מופיעות
בה גם כמה וכמה
ברכות והבטחות
אידיאליות, בהן
השלום והביטחון
שעם ישראל יזכה
להם כשהוא יושב
בארץ ישראל. "והשיג
לכם דיש את בציר
ובציר ישיג את זרע
ואכלתם לחמכם
לשבע וישבתם
לבטח בארצכם.
ונתתי שלום בארץ
ושכבתם ואין מחריד
והשבתי חיה רעה מן
הארץ וחרב לא תעבר
בארצכם".

בנושא זה, הבאנו
שני מכתבים שנכתבו
בערך באותה תקופה,
ושניהם עוסקים
בנושא הביטחון
והשלום בארץ -
מזוויות שונות מאד.

הביאור מופיע בגופן
כזה. מילים שעוזרות
לשטף הקריאה הכנסנו
ללא סוגריים, מילים
שמבארות מושגים או
מילים - מופיעות בתוך
סוגריים.

הרי על כל פנים [לפחות] בטח צריך הדבר לעורר בו ספק שמא יש תוכן ותועלת בעניין. ועוד, וגם זה עיקר, אשר כיוון שאת הרושם הפסיכולוגי ועידוד הרוח רואים במוחש לעיני כל, הרי בוודאי ובוודאי שהעניין קרוב לריוח ורחוק מהפסד [סיכוי גבוה יותר שהתוצאות יהיו חיוביות מאשר שליליות] חס ושלום. ולכן, גם אם אינך מסכים עם אמונתי, לטובת החיילים היית צריך לאפשר את הפנייה אליהם.

כאמור לעיל, כיוון שאינני יודע הטעם לקושי שהציבו בפני הפעילים כולי, אכתוב באופן כללי על הסיבות האפשריות לכך ואשיב עליהן.

אפילו אם תמצא לומר [גם אם תאמר] שישנו טעם לרוגז [כעס על חב"ד, בגלל הפעילות בנושא תיקון חוק "מיהו יהודי" על פי ההלכה] וכולי, וטעם מבוסס וחזק, זו לא סיבה מספיקה למנוע את העברת הברכה לחיילים. כי הרי הרוגז אפשר שיהיה [יכול להיות] עליו ועל איזה אנשים [אנשים מסוימים] שבסביבתי או שבארץ ישראל שעוסקים בנושא, אבל אין לזה קשר וסיבה לכך שיוגרם [שיוגרם] קושי בהבאת ברכה ואיחולים וכולי.

וזאת בפרט כשהמדובר בחיילים ואנשי צבא, שעידוד שלהם אין זה רק עידוד איש פרטי אלא נוגע לסביבה ומצב רוח בכלל משום שהם שומרים על העם כולו וכולי. והלוואי שכל מי שיכולת בידו לעודדם ולחזק רוחם וכולי, היה עושה ככל שיש בידו לעשות בזה.

בשורות האחרונות כוונתי לענות על טעם שאפשר [שיתכן] שגם הוא היה בחשבון בהחלטה למנוע את כניסת הפעילים למחנות הצבא. הסיבה היא אשר באם יתנו רישיון להביא ברכה ואיחולים האמורים, יבוא מחר או מחרתיים משהו אחר ויבקש רישיון גם הוא. ועל כך כבר השבתי כאמור: באם יש תקווה שעל ידי זה יתחזק המורל והבטחון עצמי והרוח וכולי של אנשי צה"ל, אדרבה ואדרבה - יבוא גם הוא. ובאשר לחשש מפגיעה בסדר שצריך לשרור בשורות הצבא - בוודאי יש ביד מר וחבריו [אדוני ועמיתיו בצבא] את האפשרות לסדר את הדברים באופן שלא תהיה בזה הפרעה כלשהי בסדר ותהליך החיים וכולי שצריך להיות בשטחים האמורים.

בוודאי מבין מר אשר כוונת מכתבי הוא לא לעורר חס ושלום קשיים ולשאול שאלות וכולי, כי אם אך ורק לבקש את מר עוד הפעם ועוד הפעם אשר יסייע לפעילות. לא רק שיעשה כל התלוי בו כדי שיוכלו שלוחי לדבר עם העומדים תחת פיקודו על דבר הברכות של כמה וכמה מאחינו בני ישראל אליהם [אשר אני מדבר בתור שלוחם] ולספר להם אשר חשים אנו במאמצם בהגנת הארץ, ואפילו אלה הנמצאים בריחוק מקום מהם מבחינה גיאוגרפית - מחשבתם עליהם ועל מצבם ועל מסירת נפשם וכולי; וכן לדבר אליהם ולספר להם על דבר אמונתם החזקה של כמה וכמה מבני ישראל אודות סגולת מצוות תפילין, ואשר מוכנים לעזור להם גם בזה על ידי המצאת זוג תפילין למי שירצה בכך וכולי וכולי - אלא שגם יעשה את התלוי בו להצלחת המפעל, למרות הטעם האמור על הכעס כלפי ולמרות טרדותיו וכולי.

על פי מה ששמעתי אודות מר ופעילותו ומסירותו למילוי תפקידו הכי אחראי והכי חשוב [האחראי והחשוב ביותר], בטוחני שאין צריך להאריך עוד בעניין האמור. ויהי רצון אשר שורותיי אלו, אף כי הן מעטות בכמות, ובפרט בערך [יחסית למשמעותו הגדולה של] העניין וחשיבותו - יקבל אותן בסבר פנים יפות, ולא יחשדני במה שאין בי באיזו פנייה פרטית שתהיה. ושיעשה מר כל התלוי בו להצלחת מבצע השליחות שביקשתי, וגם על חבריו שליט"א ישפיע בעניין האמור ובהצלחה.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור. וה' המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית יצליחו במילוי תפקידו, שהוא הגנה על עם הקודש בארץ הקודש, הגנה בהצלחה בכל המובנים. עד כי במו עינינו ובקרוב נראה קיום ההבטחה "ונתתי שלום בארץ... וחרב לא תעבור בארצכם, ואשבור מוטות עולכם ואולך אתכם קוממית".

"במשך כל ההיסטוריה היה שטח ארץ ישראל מקום תסיסה ומריבה בין כל העמים והממלכות שמלכו בכיפה"

המכתב השני נכתב לתלמידי כפר הנוער החקלאי באר יעקב, שנוסד על ידי יוצאי האצ"ל כעשרים שנה לפני מועד כתיבת המכתב. הנערים פנו לרבי וביקשו את חוות דעתו על מספר סוגיות ציבוריות, אחת מהן הייתה השלום עם מדינות ערב השכנות - על רקע שאלת השטחים ששוחררו במלחמת ששת הימים. הרבי מציג בפני הנערים ניתוח מדיני אסטרטגי על האינטרסים השונים של מדינות ערב ושל המעצמות

הגדולות לשמר את מצב המלחמה, ומסביר כי הגורם היחיד לכך שעם קטן כמונו יתקיים בשלום ובביטחון באזור אסטרטגי כמו שלנו הוא הנאמנות לה' ולתורה.

(אגרות קודש, כך כו, אגרת ט'תרלח)

על השאלה השנייה שלהם בנוגע לשאלת השלום עם מדינות ערב השכנות:

שלום אמיתי יכול להיות רק אם הוא מבוסס על הרצון הטוב של שני הצדדים.

ואיני רואה סיבה וטעם לכך שירצו השכנים הערבים של ארצנו הקדושה לעשות שלום אמיתי, משום ששלום כזה כולל בתוכו ייאוש בהחלט [מוחלט] מצדם מלקבל בחזרה לידיהם כמה וכמה שטחים שנכבשו לאחרונה [במלחמת ששת הימים], ועל אחת כמה וכמה [ובטח] משטחים שכבשו לפני עשרים שנה [במלחמת תש"ח]. וכן שלום אמיתי ידרוש מהם הודיה [להודות בכך] אשר עם ישראל בארץ ישראל יש לו כל הזכויות לדור שם מבלי כל היתלות במשהו אחר [ללא תנאים] וכולי.

ולאידך, המצב של אי-שלום ומלחמה יש בו בשביל הערבים כל הרווחים. ולא עוד [לא רק זה], אלא שזה נותן להם האפשרות לבוא בתביעות עֶזְר [בדרישות לעזרה] מכמה מעצמות שמחוץ לאזור זה [הכוונה בעיקר לארצות הברית וברית המועצות], ועל ידי שיעוררו התחרות בין מעצמה אחת לשנייה למי מהן יש חשיבות יותר גדולה אצל השליטים במדינה ערבית פלונית, הערבים יגדילו את העזר והסיוע והמתנות וכולי שיעניקו להם המעצמות. מה שאין כל זה כשתבטל המתיחות באזור והעניינים יסודרו והחיים יכנסו למסלול רגיל וכולי.

מסיבות אלה, האינטרס של מדינות ערב הוא לא לחתור לשלום אלא לשמר מצב של מלחמה. זאת, גם כדי לא לוותר על השטחים שנכבשו מהם ולהשלים עם קיומו של עם ישראל בארץ ישראל, וגם כדי להמשיך ליהנות מתמרון של המעצמות הגדולות לטובתן.

עוד נקודה צריך להוסיף בזה, ואולי זה עוד עיקר יותר גדול, ששימור מצב המלחמה הוא אינטרס לא רק של הערבים עצמם אלא שכמה מעצמות שמחוץ לאזור, ובפרט הגדולות שבהן, כנראה מעוניינות שתהיה מתיחות באזור וכך הוא יהיה מפוצל בין כמה עמים ומשטרים וממלכות וכולי. זאת מפני שמצב זה פותח דלת להשפעה ועד כדי שלטון [שליטה] של מעצמה פלונית או אחרת באזור, על ידי שתעזור לאחד מהצדדים באזור. מה שאין כן כשיתלט השלום בין העמים הנמצאים באזור וישתפו פעולה זו עם זו, הרי נתמעטה [תקטן] האפשרות של שלטון מצד מעצמה זרה ואפילו ההשפעה שלה תתמעט.

לאחרי כל זה [למרות הניתוח הזה, שמראה שהכוחות באזור לא מעוניינים להתקדם לשלום], פשוט [מובן] שאין על איש ואישה הישראלים להתייאש חס ושלום מהשלום.

שהרי כל מציאות [קיום] עם ישראל במשך הדורות, כולל גם המציאות עתה בארצנו הקדושה, היא למעלה מדרך הטבע לגמרי [זו לא תופעה שאפשר להסביר אותה באופן טבעי, אלא בוודאי משהו ניסי]. כי בהתאם לכל השיטות [על פי כל התיאוריות] הכלכליות והפוליטיות וכולי, אין זכות הקיום לעם קטן ודל בכמות, ובפרט שאין היתכנות לעם כזה להחזיק מעמד באופן כמו שהוא עתה, כשהוא נמצא בנקודת המוקד בה מתנגשים האינטרסים של ממלכות עצומות ונמצאת על פרשת דרכים של כמה קונטיננטים [יבשות] וגושים הכי חזקים בזירה הבין-לאומית [הכוונה בעיקר לגוש המזרחי בהובלת ברית המועצות, מול הגוש המערבי בהובלת ארצות הברית].

ונפלא [מפליא] הדבר, שבמשך כל ההיסטוריה ועד לתקופות הכי עתיקות, היה שטח ארץ ישראל מקום של תסיסה ומריבה בין כל העמים והממלכות שמלכו בכיפה בזמניהם - מצרים ואשור ובבל ויוון ורומי וכולי, ולא נהנה מהשלום והשלום. כי אם תקופות השלום היחידות באזור היו בשנים ספורות ותקופות קצרות לפי ערך [יחסית], בהן היה עם בני ישראל נאמן לה' והלכו בדרך ה', דרך התורה והמצווה, כמו בימי דוד ושלמה וכולי. כך שהקיום בשלום באזור ההתגוששות הזה, ובוודאי של עם קטן כמו עם ישראל, הוא נסי ותלוי בנאמנות לה' ולתורה ולא במהלכים מדיניים ופוליטיים.

וכיוון אשר ארץ ישראל היא ארץ אשר "עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה", הרי בוודאי שלא ינום ולא יישן שומר ישראל, וכמו עד עתה כן גם להבא יגן על עמו ישראל מכל צרה וצוקה. וככל שיתבסס יותר היסוד של קיום עם ישראל, "גוי אחד בארץ", שהוא קיום דרך חיים בחיי היום יום על פי הוראת התורה, אשר תורה אחת היא לכולנו שנתונה לנו מה' אחד - כן יגדל הבטחון בארצנו הקדושה, ועד לקיום ההבטחה "וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד".

לוחות מרובעים

בשנת תשמ"א דיבר הרבי על הצורך לתקן את הטעות הנפוצה של ציור לוחות עגולים, ולהקפיד לציירם מרובעים • למעשה פתח הרבי בפעילות בעניין זה כבר שנים רבות קודם לכן • "בפרסומינו, ובפרט לילדים, מדייקים אנו בזה", כותב הרבי, ובהזדמנות נוספת - "וכמפורסם גם-על-ידי הציור שעל השיחות-לנוער"

בצורת ריבוע של שישה טפחים על שישה טפחים, ואי-אפשר לומר שהקצה של הלוחות היה בצורת חצי עיגול, כי אז יוצא שאמנם מלמטה היה הארון מלא לגמרי, אבל מלמעלה נשאר בו מקום פנוי, בגלל חצי העיגול.

"מעולם נפלאתי על זה"

אולם מסתבר כי למעשה כבר שנים רבות קודם לכן פעל הרבי בנושא זה, הן בכתב והן בעל-פה. בכ"ט בשבט תשכ"א כותב הרבי לגאון החסיד הרב שלום ריבקין (אז בסיאטל, ולאחר מכן רבה של סט. לואיס):

ציורי הלוחות - כרגיל ב"עולם" - מעוגל למעלה! ומעולם נפלאתי על זה, דמלשון הש"ס משמע שהיו מעוקבים. ומוכרח הוא על-פי דברי רז"ל על הכתוב "מזה ומזה הם כתובים". ומדויק הוא בשער ה"שמועסין" [=שיחות לנוער באידיש].

בכ"ה בסיוון תשכ"ב כותב הרבי⁴ לאחת ממורות בתי-ספר 'רשת אהלי יוסף-יצחק' ששיגרה לו בול שעיצבה עבור בתי ספר ה'רשת':

אלא שלפלא קצת ציור הלוחות אשר בוודאי יודעת שצריכים להיות מרובעות גם מלמעלה ולא בחצי עיגול, וכמבואר ממאמרי חז"ל בכמה מקומות (ומהם בבא-בטרא יד, א) וכמפורסם גם-כן על-ידי הציור שעל השיחות-לנוער וכו'... אף לגאון רבי קלמן כהנא מראשי תנועת פועלי-אגודת-ישראל כתב הרבי ב"ב בשבט תשכ"ז:

בהזדמנות זו אעורר את כבוד תורתו על מה שראיתי בכמה פרסומים של פאג"י ציור הלוחות בצורת חצי עיגול למעלה, שזהו מנהג

בשנת תשמ"ג ביקשו צעירי-אגודת-חב"ד בארץ-הקודש לפעול ש'בנק ישראל' ינפיק לקראת חנוכה מטבעות שמצידם האחד יופיעו ערכים יהודיים שונים ומצידם השני שווי המטבע. בין השאר הוצע להטביע את צורת לוחות-הברית. ההצעה הובאה לפני הרבי אשר הגיב על כך:

הבטוח שיעשה מרובעות? - באם לא בטוח, לא לדבר על-דבר ציור זה (שלא להיכנס למחלוקת וכו' שאין לוותר בזה, כיוון שזה היפך הש"ס)...

כמה שנים קודם לכן יצא הרבי לראשונה בהתייחסות פומבית לנושא. זה היה בשבת-קודש פרשת תישא תשמ"א¹, ולאחר מכן ביום שמחת-תורה תשמ"ב². תוכן הדברים: כל דבר שהיה בבית המקדש היה מלא באופן שלא נשאר מקום ריק בכלי: ידוע הכלל שלא ברא הקב"ה בעולם דבר אחד לבטלה, ובפרט כאשר מדובר אודות ענייני קדושה. ועל-דרך מה שמצינו שכלי שרת מקדשים כשהם מלאים דווקא. מכך מובן שהלוחות מילאו את כל חלל הארון, באופן שלא נשאר בארון מקום ריק, שאם לא-כן נמצא שמקום זה הוא לבטלה ח"ו.

בהמשך הדברים ציין הרבי שהדבר מפורש בגמרא³ - "ארון שעשה משה אמתים וחצי אורכו ואמה וחצי רוחבו ואמה וחצי קומתו באמה בת שישה טפחים. והלוחות אורכם שישה ורוחבן שישה ועוביין שלושה, מונחות כנגד אורכו של ארון. כמה לוחות אוכלות בארון? - שישה טפחים וכו'". זאת אומרת, שעל-פי חשבון הגמרא הארון היה מלא באופן שלא נותר בו מקום פנוי. על-פי זה הרי בהכרח לומר שכל אחד מהלוחות היה

4. אגרות-קודש כרך כ עמ' קנו.

5. אגרות-קודש כרך כב עמ' רנב.

6. אגרות-קודש כרך כד עמ' רפח.

1. שיחות-קודש תשמ"א כרך ב עמ' 513 ואילך.

2. 'התועדויות' תשמ"ב כרך א עמ' 275 ואילך.

3. בבא-בטרא יד, א.

אומות העולם, היפך להבדיל דברי חכמינו ז"ל, שהיה אורכן ששה ועוביין שלושה (ב"ב יד, א), ובפרסומינו, ובפרט לילדים, מדייקים אנו בזה.

מקור הטעות

מהו מקור טעות נפוצה זו בציור הלוחות? להלן דברים שאמר הרבי בשבת-קודש פרשת תישא תשמ"א:

הסיבה הפשוטה והאמיתית לכך שמוצאים בימינו גם אצל יהודים שציור הלוחות הוא באופן שמלמעלה הם כחצי כדור, הוא - מפני שכאשר היו מוסרים ספר לדפוס, הרי בגלל הגלות נתנו זאת על-פי רוב לאינו יהודי, ובגלל גזירת המלכות זה היה צריך לעבור דרך הצנזור, שעל-פי רוב הוא היה גוי - והם (המדפיסים והצנזורים הגויים) היו עושים על דף השער או במקום פנוי בראש הספר את ציור הלוחות כפי שנראה להם - שהלוחות הם מלמעלה כחצי כדור, כפי שגויים עושים את ציור הלוחות.

וכאשר הספר הגיע לידי יהודים, לא הביטו בזה ולא דייקו במה שנמצא בדף השער או במה שכתוב בהסכמות - אלא למדו בפנים הספר, וממילא לא שמו לב לזה שהלוחות היו מלמעלה כחצי כדור, וכך זה נמשך מדור לדור, וזה נהיה דבר רגיל שבספרים יהודיים נמצאים ציורים של לוחות שמלמעלה הם כחצי כדור. ולכן עשו רעש (מאחורי הפרגוד) שישנו זאת על נייר המכתבים ("סטיישנאנרי") של מוסד פלוני, ששם נדפס הציור של החלק העליון של הלוחות כחצי כדור, או לכל הפחות, שאת הניירות שהם כבר כך ישאירו, ובניירות שידפיסו מכאן ולהבא, ידפיסו ציור של הלוחות כמו שצריך להיות על-פי הגמרא.

ואכן כאשר החלו להופיע פירסומי המרכז-לענייני-חינוך בשנת תש"ב ועוצב סמל המל"ח שכולל את שני לוחות הברית, הזכיר הרבי לאמן את צורתם האמיתית של הלוחות.

אובדן האמון במחנך

בהתוועדות יום שמחת-תורה תשמ"ב מבהיר הרבי את ההדגשה החינוכית שבדברים:

מדובר במוסדות חינוך שמחנכים ילדי ישראל על טהרת הקודש, ומבלי הבט על זה שתכלית כוונת המוסד היא להגן על הילדים מפני השפעה שמבחוץ, ולפעול עליהם שהנהגתם תהיה באופן ד"כל מעשיך לשם שמים", ו"בכל דרכיך

דעהו", ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע ללימוד התורה. אף-על-פי-כן כאשר הם מציירים את הלוחות (על טפסים השייכים למוסד, פנקסי קבלות וכו') שבהם כלולים כל ענייני התורה כולה, הרי הם מציירים זאת באופן הפכי מדברי הגמרא.

הטענה הידועה שלא רוצים להוציא לעז על הראשונים - מאחר שמוסד זה קיים כבר כמה וכמה שנים, וכך ציירו את הלוחות במשך כל הזמן וכו' הנה טענה זו אין לה מקום כלל כאשר מדובר אודות עניין שנוגע לחינוך ילדי ישראל! דהנה, כאשר הילד מקבל תעודה מזמן לזמן, ובה מופיע ציור הלוחות בצורת חצי עיגול מלמעלה, מתקבל אצלו ללא כל ספק שכן היתה צורת הלוחות, ואחר כך כאשר ילמד את הגמרא הנ"ל, יווכח שמה שהונח אצלו בפשטות כתוצאה מלימוד במוסד זה, הרי זה היפך פשטות הגמרא! ותוצאה מזה הרי הוא מאבד את האמון במלמד ובמחנך שלו, גם כאשר ילמדו עימו דבר אמיתי מתחילתו ועד סופו.

ולכן בהכרח לתקן עניין זה, ואין לחשוב שזהו דבר של מה בכך, כי אפילו כאשר מדובר אודות דבר קטן נאמר אל תהי בז לקטנות, ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר אודות עניין הקשור עם הלוחות שהם יסוד כל התורה כולה.

ובפרט שבעניין זה ישנו דבר נוסף: מקור ציור הלוחות בצורת חצי עיגול נלקח מאומות העולם, וציור זה הוא היפך דברי הגמרא, ואם-כן, כאשר מציירים את הלוחות בצורת חצי עיגול - הרי מעדיפים את גרסת אומות העולם על דברי הגמרא!

ושלימות החינוך הרי זה גם כאשר מדובר אודות מנהגי ישראל - כידוע מה שכתב הרשב"א שאסור לבטל מנהג נשים זקנות שבישראל, אפילו כאשר חכמי ישראל אומרים באופן אחר. ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר אודות עניין הקשור עם הלוחות.

ויהי-רצון שמכאן ולהבא יתקנו עניין זה ובפרט שתקנו הדבר אינו כרוך בקושי מיוחד, כי הרי מדי פעם מדפיסים טפסים הנ"ל, וכשם שאפשר לשנות את שמו של נשיא המוסד וכו' (ועד ששוכחים לגמרי את הנשיא הקודם, ורק במקרים יוצאים מן הכלל משאירים לו איזה תואר כבוד!) כמו כן אפשר לשנות את ציור הלוחות, היינו, שבמקום ציור של חצי עיגול, יהיו הלוחות מצויירים בצורת ריבוע.

לבטל וגם לתקן

עֲשֵׂה דוּרוֹת מֵאִדָּם וְעַד נָח, לְהַדְרִיעַ כְּמָה אֶרֶץ אֲפִים לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוּרוֹת הָיוּ מְכַעֲסִין וְכֹאֵן, עַד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַמִּבּוּל. עֲשֵׂה דוּרוֹת מִנֵּחַ וְעַד אֲבִרָהֶם, לְהַדְרִיעַ כְּמָה אֶרֶץ אֲפִים לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדּוּרוֹת הָיוּ מְכַעֲסִין וְכֹאֵן, עַד שֶׁבָּא אֲבִרָהֶם אֲבִינוּ וְקִבֵּל שָׂכָר כָּלָם (משנה ב)

נשאלת השאלה: מה ההבדל בין שתי התקופות? מדוע את עשרת הדורות מאדם הראשון ועד נח ש"היו מכעיסים ובאים", הקדוש ברוך הוא החליט להעניש ו"הביא עליהם את מי המבול" - בעוד את עשרת הדורות הבאים, שגם הם "היו מכעיסים ובאים", הקדוש ברוך הוא לא העניש אלא נתן את השכר שלהם לאברהם אבינו?

ההסבר הוא:

הרע של עשרת הדורות מאדם הראשון ועד נח היה רע גמור, הם היו רשעים שמאבדים את העולם כי לא היה בהם שום טוב. הפתרון לרע כזה הוא רק השמדה, ולכן הביא הקדוש ברוך הוא עליהם את המבול ונמחו כליל.

לעומת זאת, הרע של עשרת הדורות מנח ועד אברהם אבינו היה רע שיש בו טוב חבוי ואפשר לתקן אותו ולהפוך אותו לטוב. לכן במקרה הזה הקדוש ברוך הוא לא מחה אותם לגמרי, אלא אברהם אבינו עבד כדי לתקן ולהשלים את מעשיהם ועל כך קיבל את שכר כולם.

גם בעבודתו של כל אדם יש מעין אותן שתי תקופות:

כשאדם שקוע בעניינים בלתי רצויים במשך תקופה משמעותית ובכל זאת טוב לו, הוא יכול להשלוח את עצמו ולומר "שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך". על כך אומרת לנו המשנה, שהסיבה לכך היא רק משום שהקדוש ברוך הוא מאריך את אפו, אך ככלות הזמן הקצוב זה ייפסק. ולכן, העבודה צריכה להיות "להביא עליהם את מי המבול", כלומר: למחות ולבטל כליל את העניינים הבלתי רצויים.

אבל עבודה זו אינה מספיקה עדיין. משום שבמשך אותם ימים לא טובים, האדם גם החסיר את הדברים הטובים שהיה עליו לעשות באותו זמן. ולכן צריך גם לעשות עבודה של תיקון והשלמה של כל מה שנגרע באותם ימים ועל כך הוא יקבל "שכר כולם".

(שיחת שבת פרשת חוקת תשל"ז)

מלמד אמיתי

אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים: מֵהָרָה לְשִׁמּוּעַ וּמֵהָרָה לְאֵבֶד, וְיָצָא שָׂכָר בְּהַפְסְדוֹ. קִשָּׁה לְשִׁמּוּעַ וְקִשָּׁה לְאֵבֶד, וְיָצָא הַפְסְדוֹ בְּשָׂכָרוֹ. מֵהָרָה לְשִׁמּוּעַ וְקִשָּׁה לְאֵבֶד, וְיָצָא חֵלֶק טוֹב. קִשָּׁה לְשִׁמּוּעַ וּמֵהָרָה לְאֵבֶד, וְיָצָא חֵלֶק רָע (משנה יב)

המשנה מלמדת אותנו כאן עד היכן מגיעה אחריותו של המלמד כלפי תלמידיו והחובה שלו להשתדל לעזור להם גם בפיתוח הכישרונות ותיקון האישיות שלהם.

מהר לשמוע ומהר לאבד - כאשר התלמיד קולט ומבין בקלות את הדבר הנלמד, המלמד לא רשאי להסתפק בכך. עליו להתעניין במצבו של התלמיד גם אחרי הלימוד, ולוודא שהוא ישנן ויחזור על חומר הלימודים כדי שלא ישכח.

קשה לשמוע וקשה לאבד - המלמד עלול לחשוב שחבל על הזמן המושקע בתלמיד כזה שקשה לו לתפוס ולהבין, וכי עדיף לו להקדיש את כל זמנו ומרצו לתלמידים אחרים. על כך אומרת המשנה, שעל המלמד לבדוק את כוח הזיכרון של התלמיד ולדאוג שהוא יקלוט משהו - כי אז זה לא ילך לאיבוד.

מהר לשמוע וקשה לאבד - כאשר יש למלמד תלמיד מצטיין, אין לו להתגאות בכך, שכן כישרונותיו הברוכים של התלמיד הם "חלק טוב", הוא חונן בהם משמיים ולא בעקבות פעולותיו של המלמד.

קשה לשמוע ומהר לאבד - גם כאשר יש לו תלמיד גרוע ביותר, אסור להתיימש ממנו ולהניחו לנפשו, שכן התלמיד אינו אשם בכך שקיבל "חלק רע" מן השמיים וחובתו של המלמד לעזור לו לפתח ולשפר את כושר ההבנה והתפיסה שלו.

(התוועדות, תשד"מ, כרך ג, עמוד 1806)

תמונה מספרת

JEM / 209429

הרבי המשיך ודיבר בחריפות על מי שאפילו לא חשבו שלהתנהגות הזו של שריקה תוך כדי שמחה של מצווה יש מקור בתורה, ובמקום זאת אף נבוכו והתביישו במה שקרה. הרבי המשיך ואמר ש"לענין השריקות יש מקור בפסוק מפורש בתנ"ך ובסוגיה מפורשת בגמרא", והסביר בהרחבה את המקורות.

"בעת השריקות נכחו יהודים שראו במוחש על פניהם (מבלי כל צורך לקרוא את מחשבותיהם...) שמכאן ולהבא תתוסף בהם חיות בענייני יהדות, עד בקיום מצווה מעשית... ובמקרה כזה פוסק הרמב"ם שצריכה להיות הנהגה בדיוק כמו דוד המלך, שהתנהג לא רק באופן של "מפזז ומכרכר" סתם, כי אם באופן של "מפזז ומכרכר בכל עוז"...."

"מובן ופשוט שאין מקום כלל לשרוק להנאתו בחלל האויר... אבל בשעה שישנו ענין של שמחה של מצווה, ויש סיכוי טוב שבזכות השריקות תתעורר נקודת היהדות של אחד הנוכחים, או של השרוק עצמו - מצווה לשרוק על הספק, ואפילו על ספק ספיקא, ואפילו על מאה ספקות!"....

"ויהי רצון", סיים הרבי את דבריו, "שבקרוב ממש נזכה לשריקה של קדושה באופן המותר - שזה יהיה בקיום הייעוד "ביום ההוא ישרוק", שהקדוש ברוך הוא יעשה את השריקה שלו, ויאסוף את כל היהודים מכל קצווי תבל באופן של ואתם תלוקטו לאחד אחד, ואף יהודי לא יישאר בגלות, ויביאם לארצנו הקדושה, ובחסד וברחמים, ובקרוב ממש".

בצאתו מההתוועדות, פגש הרבי את עורך העיתון שבו פורסמה התמונה שחוללה את הסערה, ואמר לו בחיוך: "אתה זה שגרמת לי לומר את השיחה"....

מאז, ברגעי התרוממות ושמחה בהתוועדות, ובמיוחד במעמדי חלוקת "כוס של ברכה", כמה וכמה פעמים הרבי סימן בידיו לקהל לשרוק ולצפצף על העולם'.

שריקה של מצווה

בהתוועדות של הרבי בראש חודש חשוון תשל"ו קרה משהו שהפתיע את הקהל. תוך כדי שירה שמחה של הקהל, הרבי החל לשרוק והורה גם לכל הקהל לשרוק. צלם שהיה במקום תיעד את ההתרחסות החריגה, והתמונה של הרבי שורק פורסמה בעיתון היהודי-אמריקאי "אלגמיינר ז'ורנל". בבת אחת התעוררה סערה, שלא שככה במשך חודשים.

בהתוועדות בפורים, בעיצומה של השירה בין השיחות, הרבי סימן שוב באצבעו לשרוק. השריקות הלכו וגברו, עד לתחילתה של השיחה הבאה, אותה הקדיש הרבי לסיפור השריקה - "מעשה מיט פיפן"....

"שרקתי", אמר הרבי, "ואף ציויתי לאחרים לשרוק, וכתוצאה מזה היו כמה שחשבו ש'תפסו אותי' בזה.... מיד כשהתפשטה השמועה על דבר השריקות - הסתובבו אובדי עצות והחלו להתלחש זה עם זה: אי! מה עושים? היה כאן כשולן"....

איך תהיה התגלות אלוקית ללא מצוות?

וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נִסְאָף אֶת תְּבֹאֲתֵנוּ. וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִית וְעָשִׂיתִי אֶת הַתְּבֹאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים (ויקרא, פ' כה, פסוקים כ-כא)

"וכי תאמרו: מה נאכל בשנה השביעית" - מאחר שהמצוות יתבטלו לעתיד לבוא, עם בוא "האלף השביעי", כיצד תהיה אז השפעה של אור אלוקי ללא עבודה ופעולה של קיום המצוות? ועל כך אומר הקדוש ברוך הוא: "וציוויתי את ברכתי לכם בשנה השישית" - על ידי עבודתנו ומעשינו עכשיו, "בשנה השישית", תתגלה האלוקות בעולם לעתיד לבוא.

(הרבי הצמח צדק - אור התורה, ויקרא, עמוד קפז)

שלום בתוכנו, בבית ובעולם

וְנָתַתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וּשְׁכַנְתָּם וְאֵין מַחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיֵּי רַעֲיָה מִן הָאָרֶץ וְחָרֵב לֹא תִעָבֵר בְּאַרְצְכֶם (פ' כו, פסוק ו)

שְׁלָמָא דְאַרְעָא, שְׁלָמָא דְבֵיתָא, שְׁלָמָא דְעַלְמָא (יוהר, ח'ק ג, דף קטו)

המשמעות הפנימית של "שלום" היא השכנת שלום בין הרוח לחומר, ובזה יש שלושה שלבים:

"שלמא דארעא" - השלב הראשון הוא ההתכוננות וההכנה לעבודת היום הרוחנית, ואת זאת עושים באמירת "מודה אני" כשקמים בבוקר ומגבירים את הנשמה על הגוף. זהו שלום בארץ, כי כל יהודי נקרא "ארץ חפץ".

"שלמא דביתא" - השלב השני הוא בניית הבית הרוחני, "שלום בבית" - וזאת בתפילת שחרית והשיעור בתורה אחרי התפילה.

"שלמא דעלמא" - השלב השלישי מתחיל עם סיום התפילה והציאה אל העולם, אז יוצאים לעבודה ולעיסוקים הארציים ובכך מתקנים את העולם ומחדירים את הקדושה אל תוך עסקי החולין. זהו "שלום בעולם".

(התוועדות שבת פרשת בהר-בחוקות"י תשמ"ג)

פרשת במדבר

מה בין תורה לפרשת במדבר?

הקשר בין המדבר לנתינת התורה מלמד אותנו כמה דברים יסודיים על היחס שלנו כלפי התורה הקדושה.

ראשית, צריך לגשת לקבלת התורה ללא חשבונות של הפקת רווח ותועלת אישית, אלא אך ורק לשם התורה עצמה. וזה קשור למדבר שהוא שומם ופרוץ לכל, כמו שאמרו חז"ל במדרש, שהאדם צריך ללמוד באופן שהוא "משים עצמו כמדבר ומפליג עצמו מן הכול".

שנית, לומדים אנו מכך שאפילו אדם שנמצא ב'מדבר' החיים, שסובל ממחסור ומקשיים שונים, חייב בתלמוד תורה. בלשון הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה: "אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים".

ועוד אנו לומדים מכך, שהתורה ניתנה דווקא במדבר ולא במקום מיושב, כי תפקידה הוא להפוך את העולם הזה הגשמי - שהוא מדבר שממה רוחני - למקום יישוב רוחני, "לדירה" עבור ה' יתברך, על ידי שאנו לומדים תורה ועושים את רצון ה' על פיה.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 236. התוועדויות, תשמ"ה, כרך ד, עמוד 2135)

ווארט חסידות

רעיונות קצרים מתורת
החסידות על פרשת
השבוע - רעיון אחד
לכל יום

ישנו העניין של
"הקהל" בתורה, על
ידי זה שכמה וכמה
מישראל נקהלים
יחדיו על מנת
ללמוד תורה. ובפרט
בנוגע ללימוד תורת
החסידות - אלו
שהם כבר חסידים
צריכים להקהיל
יהודים נוספים
שנמצאים בסביבתם
וללמוד עמהם
חסידות.

(שיחת שבת פרשת
מסעי תשכ"ז)

לא מסוגלים להתנתק לרגע

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד להדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר (במדבר, פירק א, פסוק א)

מתוך חבתן לפני, מונה אותם כל שעה (רש"י)

במילים אלה נמצא ביטוי לעומק הקשר הבלתי ניתן לניתוק בין כל יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. הספירה של בני ישראל, כשכל אחד שווה אחד, ממחישה את זה שכולם שווים, על אף כל ההבדלים החיצוניים ביניהם. הנקודה הפנימית שבה כולם זהים היא עצם הנפש, ששווה לחלוטין אצל כל יהודי.

ועל כך אומרים "מונה אותם כל שעה": מצד עצם הנפש, יהודי "כל שעה" מחובר לקדוש ברוך הוא, ואיננו מסוגל להתנתק ולהיפרד מהקדוש ברוך הוא, חלילה, אפילו לשעה קלה. רואים זאת בכך שכל יהודי מוכן למסור את נפשו על קידוש השם, חרף זאת שהוא יכול להיות כופר בה, חס ושלום.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 4)

הכל מתחיל במשפחה

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגדלתם (פירק א, פסוק ב)

כדי לדעת את מספר הנפשות שבכל שבט, היו מונים את בני השבט לפי משפחות. היו סופרים את הנפשות בכל משפחה, ואז מסכמים את מספר הנפשות שבכל משפחה וכך מגיעים לסכום הכללי. כאן אנו רואים עד כמה חשובה המשפחה בחיי עם ישראל, עד כדי כך שמצבו של העם תלוי בהתנהגות של כל משפחה ומשפחה.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 210)

קדושת השבת בימי החול

איש על דגלו באות לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (פירק ב, פסוק ב)

מנגד – מרחוק מיל, כמו שצאמר ביהושע "אך רחוק יהיה ביניכם וביני כאלפים אמה", שיוכלו לבא בשבת (רש"י)

כדי שיוכלו לבוא בשבת ממחנה ישראל אל מחנה השכינה ואוהל מועד, נקבע המרחק ביניהם על פחות מתחום שבת. ועד כדי כך, שזה המרחק הקבוע בין המחנות - גם בשאר הזמן חוץ משבת.

הקרבה בין "מחנה ישראל" למשכן מסמלת את הקרבה בין יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. וכאן אומרת לנו התורה, שאת הרגש המיוחד של דבקות וקירוב לקדוש ברוך הוא שיהודי מרגיש בשבת, צריך לקחת איתנו גם בשבת ימי המעשה ולהביא את קדושת השבת גם אל ימי החול.

(לקוטי שיחות, כרך יג, עמוד 8)

כיסויי הנשמה

ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורידו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדת. ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד קליל תכלת מלמעלה ושמו כדיו (פירק ד, פסוקים ה-ו)

את ארון הקודש כיסו בעת המסעות בשלושה כיסויים: פרוכת המסך, בגד כליל תכלת וכיסוי עור תחש.

פרוכת המסך רומזת לגוף, כי כשם שהפרוכת הייתה בעצמה פרט מתוך קודש הקדשים, כך הגוף הגשמי - שאמנם מכסה על קדושת הנשמה, אך גופו של יהודי גם הוא קדוש; בגד כליל תכלת רומז לנפש הבהמית וליצר הרע - כשם שכיסוי התכלת של הארון היה מותאם בדיוק לצורת הארון, כך גם היצר הרע שבלב הוא מיוחד ושונה אצל כל אחד ופועל בהתאם לאופי של כל אדם; וכיסוי עור תחש רומז לאומות העולם שמפריעים לעבודת ה', כי הכיסוי הזה לא הותאם למידות הארון, וכך גם הגויים בעולם פועלים לא בהתאמה ישירה אלינו בני ישראל.

ההתגברות על שלושת הכיסויים שמפריעים לנפש האלוקית מאפשרת לנשמה להתעלות וללכת מחיל אל חיל.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 17)

כא אייר

תרס"ו

"אגרת הקודש" ו"קונטרס אחרון", ולראשונה גם מופיע שמו של אדמו"ר הזקן כמחבר הספר וגם הסכמה של בניו - שהדפיסו את הספר.

תשכ"ג

נפטר המלמד של הרבי, הרב החסיד ר' שניאור זלמן וילנאקין, בניו יורק. הרבי התחיל ללמוד אצלו כילד בן שבע במשך שנים אחדות. הרבי אמר עליו שהוא היה "יהודי נעלה" וכן שהוא "העמיד אותי על רגליי ולימד אותי את יסודות התורה כראוי".

באופן נדיר, הרבי השתתף בלוויה ונסע עד לבית העלמין ואף עזר לשאת את הארון. הרבי הורה שיקימו על קברו של הרב וילנאקין מצבה גדולה, לא מבריקה וללא שרטוטים, ושיכתבו עליה שלמד תורה עם תלמידים - ומימן בעצמו שליש מההוצאות. וכך נכתב על מצבתו: "עסק הרבה שנים במלאכת ה' ולמד ולימד ברבים ועם תלמידים וזכה שכ"ק אדמו"ר הרמ"מ שליט"א למד אצלו".

כד אייר

תקצ"ז

נפטר הרב החסיד ר' אהרן אלכסנדר משקלוב - בעלה של הרבנית חיה שרה, בתו הצעירה של אדמו"ר האמצעי; ואביה של הרבנית רבקה, אשתו של אדמו"ר מהר"ש.

הוא היה חכם מאד, למדן וחקרן גדול, והצטיין בלימוד תורה בשקידה. בן עשרים ושמונה היה בפטירתו.

לאחר פטירתו, נישאה אלמנתו לרב הקדוש ר' אהרן מקרמנצ'וג, בנה של הרבנית פריידה, בתו של אדמו"ר הזקן.

נולד הרב החסיד ר' ישראל אריה לייב שניאורסון, אחיו הצעיר של הרבי. נקרא, ככל הנראה, על שם אחיה של אימו, ר' ישראל אריה לייב הלוי, שנפטר בצעירותו; ועל שם אבי סבו הרב הגאון רבי ישראל לייב הלוי ינובסקי, שכינה כראש הישיבה במושבה רומנובקה.

הוא חונן בכישרונות מופלאים, היה חריף, עמקן ובעל חשיבה גאונית. במשך תקופה מסוימת שהה בלנינגרד והתחבב מאוד על אדמו"ר הריי"צ שקירב אותו, והיה אהוב על החסידים שהתנצחו איתו בדברי הלכה וחסידות והפנו אליו שאלות למדניות.

תרפ"ד

לאחר שמונה וחצי שנים בהן העיר רוסטוב שימשה כבירת חסידות חב"ד, אדמו"ר הריי"צ עזב את העיר בעקבות השתוללות הטרור הקומוניסטי. אדמו"ר הריי"צ עבר משם ללנינגרד, שם הגביר את פעילותו בהפצת יהדות, שבעקבותיה נעצר כעבור שלוש שנים ונשלח למאסר.

תש"ט

אדמו"ר הריי"צ מייסד את כפר חב"ד, במטרה לקלוט את חסידיו חב"ד שעלו מרוסיה. עם ייסוד הכפר, שלח אדמו"ר הריי"צ למתיישבים החדשים ספר תורה, וצירף לו מכתב חיזוק ועידוד.

כב אייר

תקע"ד

ספר התניא מודפס בפעם הראשונה בצירוף

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם
שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

שבת קודש פרשת בהר-בחוקותיי

כב אייר

לעליית חמישי (שבה קוראים את פסוקי התוכחה) עולה הקורא בתורה, ובלי שהגבאי קורא לו "יעמוד", אלא מעצמו¹.

את פסוקי התוכחה - מפסוק יד ועד פסוק מג - קוראים בקול נמוך, אך לא חלש מדי כך שהקהל לא יוכל לשמוע היטב את הקריאה. את פסוק מב ("וזכרתי את בריתי") קוראים כרגיל².

אחרי העלייה עורכים "מי שבירך" כרגיל בהתאם למנהג בכל בית כנסת.

בקריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את ספר ויקרא, כולם עומדים. רצוי שבעל הקורא יעצור לכמה שניות לפני שיתחיל לקרוא את הפסוק, כך שהמתפללים שיושבים יספיקו לקום וכולם ישמעו היטב את הקריאה.

בסיום הקריאה כל הציבור אומר: "חזק חזק ונתחזק!". אחר כך בעל הקורא אומר את המשפט, ויחד איתו אומר גם העולה לתורה³.

אחרי התפילה יש לערוך "קידושא רבה" והתוועדות מיוחדת של שמחה לרגל סיום קריאת ספר שלם בתורה. בהתוועדות יאמרו דברי תורה ויקבלו החלטות טובות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור⁴.

פרקי אבות - פרק ה.

במשנה יח מצוטט חלק מפסוק: "צדקת ה' עשה" - יש לשים לב לא לומר את שם ה'⁵.

1. ספר-המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.
2. פ"ח סי' תכח ס"ז, קיצור שו"ע סי' עח ס"ד, ספר 'לקט הליכות ומנהגי ש"ק' עמ' 74.
3. ספר-המנהגים שם. לוח כולל-חב"ד. אג"ק ח"ד עמ' יד.
4. ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.
5. בשם הרבי - ראה 'התקשרות' גיליון רעה עמ' 17 וגיליון תטז

תשכ"ז

בעקבות מלחמת ששת הימים, הרבי הכריז על "מבצע תפילין" ויצא בקריאה להשתדל לזכות את עם ישראל, ובפרט את חיילי צה"ל, במצוות הנחת תפילין. הרבי קישר זאת למה שנאמר בגמרא שהנחת התפילין גורמת לכך שהאויבים של עם ישראל יפחדו ויירתעו.

כו אייר

תרי"ז

נפטר הרב הצדיק החסיד ר' יצחק אייזיק הלוי עפשטיין מהומיל, בגיל שמונים ושבע. רבי אייזיק היה מהחסידים המפורסמים ביותר בחסידות חב"ד מאז היוסדה.

בגיל צעיר התקשר רבי אייזיק בכל נימי נפשו לאדמו"ר הזקן, והיה מצעירי תלמידיו. לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן, התקשר לאדמו"ר האמצעי ואחר כך לאדמו"ר הצמח צדק.

הוא היה גאון עצום בנגלה ובחסידות, וחיבר ספרים רבים בחסידות: "שני המאורות", "חנה אריאל" ועוד. במשך חמישים ושמונה שנים כיהן כרבה של העיר הומיל.

בשעות האחרונות לפני הסתלקותו, עמדו סביב למיטתו הרבה מאנ"ש. לפתע נכנס אחד מתושבי העיר, שלא ידע על מצבו הבריאותי של הרב, וביקש לשאול שאלה על כשרותו של עוף. רבי אייזיק הבחין בכך, שמע את השאלה ואמר: "הרי זה רמב"ם בקדושה". כוונתו הייתה לכך שההלכה במקרה הזה נמצאת בספר 'קדושה' ברמב"ם, ובמילים של קדושה אלה הסב את פניו אל הקיר ויצאה נשמתו "בקדושה".

על קברו בעיר הומיל הקימו "אוהל" ורבים היו באים להתפלל שם.

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציטית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו' כ"א באייר	3.25	4.25	4.50	5.54	9.10	12.37	1.12	7.28.1	7.54
ש"ק, כ"ב באייר	3.24	4.24	4.49	5.53	9.09	12.37	1.12	7.28.8	7.55
א', כ"ג באייר	3.22	4.23	4.48	5.52	9.09	12.37	1.12	7.29.5	7.56
ב', כ"ד באייר	3.21	4.22	4.48	5.52	9.09	12.37	1.12	7.30.2	7.57
ג', כ"ה באייר	3.20	4.21	4.47	5.51	9.08	12.37	1.12	7.30.9	7.57
ד', כ"ו באייר	3.18	4.20	4.46	5.50	9.08	12.37	1.12	7.31.6	7.58
ה', כ"ז באייר	3.17	4.20	4.45	5.50	9.08	12.37	1.12	7.32.3	7.59
ו' כ"ח באייר	3.16	4.19	4.44	5.49	9.07	12.37	1.12	7.33.0	8.00

לוח ללימוד הרמב"ם כ"א באייר ה'תשפ"ג – כ"ח באייר ה'תשפ"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"א באייר	הל' תשובה פרק י"ד. מה אהבתי וגו'. ספר אהבה והוא ספר שני. הל' ק"ש. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' יסודי התורה פרק ח.	מ"ע עג. י.
ש"ק	כ"ב באייר	פרק ג-ד. הל' תפלה וברכת כהנים. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מ"ע י. ה.
א'	כ"ג באייר	פרק ב-ד.	פרק י.	מ"ע ה.
ב'	כ"ד באייר	פרק ה-ז.	הל' דעות. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ה.
ג'	כ"ה באייר	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע ה.
ד'	כ"ו באייר	פרק יא-יג.	פרק ג.	מ"ע ה.
ה'	כ"ז באייר	פרק יד-טו. הל' תפילין ומזוזה וס"ת. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מ"ע כו. יב.
ו'	כ"ח באייר	פרק ב-ד.	פרק ה.	מ"ע יג.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בהר-בחוקותיי	18:47	20:06	19:09	20:09	19:00	20:10	19:07	20:07

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' **מנחם מענדל הכהן** ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
מרת **גאלדא** בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

א וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֱלֹה־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֱלֹה־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יָי עִם מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְסִינַי לְמִימַר: ב דִּבֶּר אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל וְאַמְרַת אֱלֹהִים כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם וּשְׁכַנְתֶּה הָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה: ד דִּבֶּר אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל וְאַמְרַת אֱלֹהִים כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם וּשְׁכַנְתֶּה הָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה: מ לָל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִימַר לְהוֹן אָרִי תַעֲלוּן לְאַרְעָא דִּי אָנָּה יִהְיֶה לְכוֹן וּתְשַׁמַּט אַרְעָא שְׁמַשְׁתָּא קָדָם יי: ג שֵׁשׁ שָׁנִים תוֹרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרָמְךָ וְאַסְפֹּת אֶת־תְּבוּאָתָהּ: שֵׁשׁ שָׁנִים תוֹרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרָמְךָ וְאַסְפֹּת אֶת־תְּבוּאָתָהּ: שִׁית שָׁנִים תוֹרַע חֻקְלָךְ וְשִׁית שָׁנִים תִּכְסַּח כְּרָמְךָ וּתְכַנּוּשׁ יָת עַלְלָתָהּ: ו וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית שְׁבַת שְׁבָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שְׂדֶךְ לֹא תוֹרַע וּכְרָמְךָ לֹא תוֹמַר: וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית שְׁבַת שְׁבָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שְׂדֶךְ לֹא תוֹרַע וּכְרָמְךָ לֹא תוֹמַר: וּבִשְׁתָּא שְׁבִיעִיתָא גִּיחַ שְׁמַשְׁתָּא יְהִי לְאַרְעָא דְתִשְׁמַט קָדָם יי חֻקְלָךְ לֹא תוֹרַע וּכְרָמְךָ לֹא תִכְסַּח: ה אֵת סְפִיחַ קִצְיוֹךְ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֵי נִוְרֶךְ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ: אֵת סְפִיחַ קִצְיוֹךְ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֵי נִוְרֶךְ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבָתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ: יָת פְּתִי דְחֻצְרוֹךְ לֹא תַחְצֹר וְיָת עֲנָבֵי שְׂבָקְךָ לֹא תִקְטֹף שְׁנַת שְׁמַשְׁתָּא יְהִי לְאַרְעָא: ו וְהָיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לְאִכְלָהּ לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאַמְתְּךָ וּלְשִׁכְיֶךָ וּלְתוֹשֻׁבְיֶךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ: וְהָיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לְאִכְלָהּ לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאַמְתְּךָ וּלְשִׁכְיֶךָ וּלְתוֹשֻׁבְיֶךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ: וּתְהִי שְׁמַשְׁתָּא אַרְעָא לְכוֹן לְמִיכַל לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאַמְתְּךָ וּלְאֻגְרִיךָ וּלְתוֹשְׁבֵיךָ דְדִרְזִין עִמָּךְ: ו וּלְבִהֶמְתְּךָ וּלְחִיתָהּ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָהּ לְאִכְלָהּ: וּלְבִהֶמְתְּךָ וּלְחִיתָהּ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָהּ לְאִכְלָהּ: וּלְבִעִירוֹךְ וּלְחִיתָא דִּי בְּאַרְצְךָ תִּהְיֶה כָל עַלְלָתָהּ לְמִיכָל: ס ח וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁנִים שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פַּעְמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה: וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שָׁנִים שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פַּעְמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וָאַרְבָּעִים שָׁנָה: וּתְמַנֵּי לָךְ שִׁבְעַת שָׁמַשִּׁין דְּשִׁנִּין שִׁבְעַת שָׁנִים שְׁבַע זְמַנִּין וְיִהְיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת

23

וּלְפִי מַעַט הַשָּׁנִים תִּמְעָט מִקְנָתוֹ בִּי מִסֶּפֶר תְּבוּאוֹת
הוא מִכָּר לָךְ: לְפִי | רַב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מַעַט
הַשָּׁנִים תִּמְעָט מִקְנָתוֹ בִּי מִסֶּפֶר תְּבוּאוֹת הוא מִכָּר לָךְ:
לְפָנַי סְגִיאוֹת שֶׁנִּיא תִּסְגֶּי וּבִינְיָה וּלְפָנַי זְעֵרוֹת שֶׁנִּיא
תִּזְעַר וּבִינְיָה אֲרִי מִנֵּן עֲלֻמָּהּ הוּא מִזְבֵּן לָךְ: וְיֹאמַר
תּוֹנֵה אִישׁ אֶת־עַמּוּלּוֹ וַיִּרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֲלֹהֵיכֶם: וְלֹא תּוֹנֵה אִישׁ אֶת־עַמּוּלּוֹ וַיִּרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ כִּי
אֲנִי יְהוָה אֲלֹהֵיכֶם: וְלֹא תּוֹנֵן גֹּבֵר יָת סִבְרָה וְתִדְמַל
מֵאֲלֻמָּהּ אֲרִי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

וְגֵאלָה תִתֶּנּוּ לְאֶרֶץ: וּבְכָל אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם גֵּאלָה תִתֶּנּוּ
 לְאֶרֶץ: וּבְכָל אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם פֶּרֶקֶנָה תִתֶּנּוּ לְאֶרֶץ: ס
 כֹּה בִּירְמוּד אֲחִיד וּמִכָּר מֵאֲחֻזּוֹ וְגֵאל הַקֶּרֶב אֵלָיו
 וְגֵאל אֶת מִמְכָּר אֲחִיו: בִּירְמוּד אֲחִיד וּמִכָּר מֵאֲחֻזּוֹ וְגֵאל
 הַקֶּרֶב אֵלָיו וְגֵאל אֶת מִמְכָּר אֲחִיו: אֲרִי יִתְמָסֶכֶן אֲחִיד
 וַיִּזְבֵּן מֵאֲחֻסְתָּהּ וַיִּתֵּי פְרִיקָה דְקָרִיב לֶה וַיִּפְרֹק יָת זְבִינֵי
 אֲחֻזָּהּ: כּו וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֵּאל וְהִשְׁעָה יָדוֹ וּמִצָּא
 כְּדֵי גֵאלָתוֹ: וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֵּאל וְהִשְׁעָה יָדוֹ וּמִצָּא
 כְּדֵי גֵאלָתוֹ: וְגִבֹּר אֲרִי לֹא יִהְיֶה לֶה פְרִיק וּתְדַבֵּק יָדָהּ
 וַיִּשְׁכַּח כְּמֹסֶת פֶּרֶקֶנָה: כּו וְחֹשֶׁב אֶת־שָׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהִשִּׁיב
 אֶת־הָעֶדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכְרָלּוֹ וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְחֹשֶׁב
 אֶת־שָׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהִשִּׁיב אֶת־הָעֶדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכְרָלּוֹ
 וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וַיִּחְשֹׁב יָת שְׁנֵי זְבִינֵיהּ וַיִּתֵּב יָת מוֹתָרָא
 לְגִבֹּר דִּי זָבֵן לֶה וַיִּתֵּיב לְאֲחֻסְתָּהּ: כז וְאִם לֹא־מִצָּעָה
 יָדוֹ דִּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בֵּיד חֲקֻנָּה אֹתוֹ עַד שְׁנַת
 הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בִּיבָל וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא־מִצָּעָה יָדוֹ דִּי
 הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בֵּיד חֲקֻנָּה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא
 בִּיבָל וְשֵׁב לְאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא תִשְׁכַּח יָדָהּ כְּמֹסֶת אֶתְבּ לֶה
 וַיְהִי זְבִינֵיהּ בִּידָא דְזָבֵן יָתָה עַד שְׁמָא דִּיּוֹבֵלָא וַיִּפּוֹק
 בִּיּוֹבֵלָא וַיִּתֵּיב לְאֲחֻסְתָּהּ: ס

תהיה־לו וביכל יצא: ובתי פצחיא די לית להון שור מקף סחור סחור על חקל ארעא יתחשב פרקנא תהי לה וביובלא יפוק: לב וערי הללום בתי ערי אחוזתם גאלת עולם תהיה לללום: וערי הללום בתי ערי אחוזתם גאלת עולם תהיה לללום: וקרני לינאי בתי קרני אחסנתהון פרקן עלם תהי ללינאי: א וואשר יגאל מן־הללום ויצא ממפר־בית ועיר אחוזתו ביכל כי בתי ערי הללום הוא אחוזתם בתוך בני ישראל: ואשר יגאל מן־הללום ויצא ממפר־בית ועיר אחוזתו ביכל כי בתי ערי הללום הוא אחוזתם בתוך בני ישראל: ודי יפרוק מן לינאי ויפוק זבין ביתא וקרתא אחסנתה ביובלא ארי בתי קרני לינאי היא אחסנתהון בנו בני ישראל: לו ושרה מגרש עריהם לא ימכר כי־אחוזת עולם הוא להם: ושרה מגרש עריהם לא ימכר כי־אחוזת עולם הוא להם: וחקל רוח קרויהון לא יזבן ארי אחסנת עלם הוא להון: ס לה וכי־ימוך אחיד ומטה ידו עמוד והחזקתו בו גר ותושב וחי עמוד: וכי־ימוך אחיד ומטה ידו עמוד והחזקתו בו גר ותושב וחי עמוד: וארי יתמספן אחוד ותמוט ידה עמוד ותתקף בה דיר ותותב ויחי עמוד: לו אל־תקח מאתו גשד ותרי־בית ויראת מאלהיו וחי אחיד עמוד: אל־תקח מאתו גשד ותרי־בית ויראת מאלהיו וחי אחיד עמוד: לא תסב מנה חבוליא ורביטא ותדחל מאלקה ויחי אחוד עמוד: לו את־פספס לא־תתן לו בגשד ובמרי־בית לא־תתן אכלך: את־פספס לא־תתן לו בגשד ובמרי־בית לא־תתן אכלך: ית פספס לא תתן לה בחבוליא וברביטא לא תתן מיכלך: לו אני יהוה אלהיכם אשר־הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את־ארץ פנען להיות לכם לאלהים: אני יהוה אלהיכם אשר־הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את־ארץ פנען להיות לכם לאלהים: אנא יי אלקכון די אפקית יתכון מארעא דמצרים למתן לכון ית ארעא דנענן למתני לכון לאלה: ס רביעי לו וכי־ימוך אחיד עמוד ונמפר־לך לא־תעבד בו עבדת עבד: וכי־ימוך אחיד עמוד ונמפר־לך לא־תעבד בו עבדת עבד: וארי יתמספן אחוד עמוד ויזבן לך לא תפלח בה פלחן עבדין: מ בשכיר כתושב יהיה עמוד עד־שנת היכל יעבד עמוד: בשכיר כתושב יהיה עמוד

עד־שנת היכל יעבד עמוד: פאגירא כתותבא יהי עמוד עד שתא דיובלא יפלח עמוד: מא ויצא מעמוד הוא ובניו עמו ושב אל־משפחתו ואל־אחוזת אבתיו ישוב: ויצא מעמוד הוא ובניו עמו ושב אל־משפחתו ואל־אחוזת אבתיו ישוב: ויפוק מעמוד הוא ובניו עמה ויתוב לזרעיתה ולאחסנת אבהתהי יתוב: מנ כי־עבד הם אשר־הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממפרת עבד: כי־עבד הם אשר־הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממפרת עבד: ארי עבדי אנון די אפקית יתהון מארעא דמצרים לא יזבנון זבון עבדין: מנ לא־תרדה בו בפרך ויראת מאלהיו: לא תפלח בה בקשיו ותדחל מאלקה: מנ ועבדך ואמתך אשר יהיו־לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה: ועבדך ואמתך אשר יהיו־לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה: ועבדך ואמתך די יהון לך מן עממיא די בסחרגיון מנהון תקנון עבדין ואמהן: מה ונמסר התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחוזת: ונמסר התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחוזת: ואף מבני תותבא ערליא דדירין עמכון מנהון תקנון ומנעיתיהון דעמכון די אחילדו בארעכון ויהון לכון לאחסנא: מו והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעולם בהם תעבדו ובאחיכם בני־ישראל איש באחיו לא־תרדה בו בפרך: והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעולם בהם תעבדו ובאחיכם בני־ישראל איש באחיו לא־תרדה בו בפרך: ותחסון יתהון לבניכון בתריכון לירפת אחסנא לעולם בהון תפלוחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחיהי לא תפלח בה בקשיו: ס מו וכי תשיג יד גר ותושב עמוד ומך אחיד עמו ונמפר לגר תושב עמוד או לעקר משפחת גר: וכי תשיג יד גר ותושב עמוד ומך אחיד עמו ונמפר לגר תושב עמוד או לעקר משפחת גר: וארי תדבק יד ערל ותותב עמוד ויתמספן אחוד עמה ויזבן לערל תותב עמוד או לארמי ורעית גירא: מה אחרי נמפר גאלה

תְּהִי־לִי אֶחָד מֵאֲחֵי וַיִּגְאֻלְנוּ: אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תְּהִי־לִי אֶחָד מֵאֲחֵי וַיִּגְאֻלְנוּ: בְּתֵר דִּיזְדַּבֵּן פֶּרְקָנָא תְּהִי לֵה חַד מֵאֲחֵי: פֶּרְקָנָה: מַט אֲוִירְדּוֹ אוֹ בְּיִרְדּוֹ וַיִּגְאֻלְנוּ אוֹמְשָׁאָר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּגְאֻלְנוּ אוֹהֵשִׁינָה יְדוֹ וַנִּגְאֻל: אוֹוִירְדּוֹ אוֹ בְּיִרְדּוֹ וַיִּגְאֻלְנוּ אוֹמְשָׁאָר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּגְאֻלְנוּ אוֹהֵשִׁינָה יְדוֹ וַנִּגְאֻל: אוֹ אַח אַבִּיחֵי אוֹ בֵּר אַח אַבִּיחֵי: פֶּרְקָנָה אוֹ מְקָרִיב בְּשָׂרָה מִזְרַעִיתָה יִפְרָקָנָה אוֹ דְמַדְבַּק יְדָה וְיִתְפָּרֵק: גִּוְחִשְׁבַּ עִם־קִנְהוֹ מִשְׁנַת הַמִּכְרוֹ לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכְּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שְׂכִיר יִהְיֶה עֵמּוֹ: וְחִשְׁבַּ עִם־קִנְהוֹ מִשְׁנַת הַמִּכְרוֹ לֹא עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכְּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שְׂכִיר יִהְיֶה עֵמּוֹ: וְיִחְשַׁב עִם זָבָה מִשְׁמָא דְאִזְדַּבֵּן לֵה עַד שְׁמָא דִּיזְבֻּלָא וְיִהִי כֶּסֶף זְבִינוּחֵי בְּמִנְזָן שְׁנֵי כִימֵי אֲגִירָא יְהִי עֵמָּה: נָא אִם־עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לְפִיחֵן יֵשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: אִם־עוֹד רַבּוֹת בְּשָׁנִים לְפִיחֵן יֵשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: אִם עוֹד סִגִּיּוֹת בְּשָׁנֵי לְפִימָהֵן יִתִּיב פֶּרְקָנָה מִכֶּסֶף זְבִינוּחֵי: נָב וְאִם־מַעֲלֵט נִשְׁאָר בְּשָׁנִים עַד־שְׁנַת הַיָּבֵל וְחִשְׁבִּי־לִי כֶּפֶי שְׁנָיו יֵשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתוֹ: וְאִם־מַעֲלֵט נִשְׁאָר בְּשָׁנִים עַד־שְׁנַת הַיָּבֵל וְחִשְׁבִּי־לִי כֶּפֶי שְׁנָיו יֵשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתוֹ: וְאִם יָעַר יִשְׁתַּאֲר בְּשָׁנֵי עַד שְׁמָא דִּיזְבֻּלָא וְיִחְשַׁב לֵה כְּפֻס שְׁנוּחֵי יִתֵּב יֵת פֶּרְקָנָה: נָב בְּשִׁכְרִי שְׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עֵמּוֹ לֹא־יִרְדְּנוּ בְּפֶרֶד לְעִינִיד: בְּשִׁכְרִי שְׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עֵמּוֹ לֹא־יִרְדְּנוּ בְּפֶרֶד לְעִינִיד: כַּאֲגִיר שְׁנָא בְּשָׁנָא יְהִי עֵמָּה לֹא יִפְלַח בַּהּ בְּקִשְׁיֵי לְעִינִיד: נָב וְאִם־לֹא יִגְאֻל בְּאֻלָּה וְיִצָּא בְּשְׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבְנָיו עֵמּוֹ: וְאִם־לֹא יִגְאֻל בְּאֻלָּה וְיִצָּא בְּשְׁנַת הַיָּבֵל הוּא וּבְנָיו עֵמּוֹ: וְאִם לֹא יִתְפָּרֵק בְּאֵלִין וְיִפּוֹק בְּשְׁמָא דִּיזְבֻּלָא הוּא וּבְנָיו עֵמָּה: נָב כִּי־לִי בְּנִי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כִּי־לִי בְּנִי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אֲרִי דִילִי כְּנִי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין עֲבָדִי אֲנֹן דִּי אִפְסִיקִית יִתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אָנָּה יִי אֱלֹהִיכֶן: אִ לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֵלִילִם וּפֶסֶל וּמַצֵּבָה לֹא־תִקְיֻמוּ לָכֶם וְאִכֹּן מִשְׁפִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֵלִילִם וּפֶסֶל וּמַצֵּבָה לֹא־תִקְיֻמוּ לָכֶם וְאִכֹּן

מִשְׁפִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא תַעֲבִדוּן לִכּוֹן טַעֲוֹן וְצִלָּם וְקִמָּא לֹא תִקְיֻמוּן לִכּוֹן וְאִכֹּן סִגְדָא לֹא תִתְּנוּן בְּאַרְעֲכֶן לְמִסְגַּד עֲלֵה אֲרִי אָנָּה יִי אֱלֹהִיכֶן: בִּ אֶת־שְׁבֻתָּתִי תִשְׁמְרוּ וּמִקֻּדְשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: אֶת־שְׁבֻתָּתִי תִשְׁמְרוּ וּמִקֻּדְשִׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: יִת יוֹמֵי שְׁבִיָּא דִילִי תִטְרוּן וּלְבִית מִקְדָּשִׁי תְהוֹן דְּחִלִין אָנָּה יִי: פ פ פ

נ"ו פסוקים, חט"ל סימן. לאחוז"ה סימן.

וְאִם־בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם: אִם־בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם: אִם בְּקִנְיִי תִתְּנוּ וְיֵת פְּקוּדֵי תִטְרוּן וְיִתְפָּרֵקוּן יִתְהוֹן: רִ וְנִתְּנִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יִבֹּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ: וְנִתְּנִי גְשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְּנָה הָאָרֶץ יִבֹּלָה וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ: וְאִתֵּן מִטְרִיכֹן בְּעִדְנָהוֹן וְתִתֵּן אֲרַעָא צִלְתָּה וְאֵלֵן חִקְלָא יִתֵּן אַבָּה: ה וְהִשְׁיֹג לָכֶם דִּישׁ אֶת־בְּצִיר וּבְצִיר יִשְׁיֹג אֶת־זֵרַע וְאִכְלֵתֶם לְחֻמְכֶם לְשַׁבַּע וְיִשְׁבַּתֶּם לְבִטָּח בְּאַרְצְכֶם: וְהִשְׁיֹג לָכֶם דִּישׁ אֶת־בְּצִיר וּבְצִיר יִשְׁיֹג אֶת־זֵרַע וְאִכְלֵתֶם לְחֻמְכֶם לְשַׁבַּע וְיִשְׁבַּתֶּם לְבִטָּח בְּאַרְצְכֶם: וְיַעַר דִּישָׁא יֵת קִטְפָא וּקִטְפָא יַעַר לְאִפּוֹקִי בֵּר זֶרַע וְיִתְכִּלּוּן לְחֻמְכֶן לְמִשְׁבַּע וְיִתְכִּבְּנוּן לְרַחֲצֹן בְּאַרְעֲכֶן: וְנִתְּנִי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְיִשְׁכַּבְתֶּם וְאִין מִחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רַעָה מִן־הָאָרֶץ וְיִחְרַב לֹא־תַעֲבָר בְּאַרְצְכֶם: וְנִתְּנִי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וְיִשְׁכַּבְתֶּם וְאִין מִחְרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רַעָה מִן־הָאָרֶץ וְיִחְרַב לֹא־תַעֲבָר בְּאַרְצְכֶם: וְאִתֵּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְיִתְשָׁרוּן וְלִית דְּמִנִּיד וְאִבְטַל חֲזִמָא בְּשְׁמָא מִן אֲרַעָא וְיִקְטִלִין בְּחֶרֶבָא לֹא יַעֲדוּן בְּאַרְעֲכֶן: וְיִרְדְּפָתֶם אֶת־אִיבֵיכֶם וְנִפְּלוּ לְפָנֵיכֶם לְחֶרֶב: וְיִרְדְּפָתֶם אֶת־אִיבֵיכֶם וְנִפְּלוּ לְפָנֵיכֶם לְחֶרֶב: וְיִתְרַדְּפוּן יֵת בְּצִלִּי דְּכִבְיֹכוֹן וְיִפְּלוּן קְדָמִיכֹן לְחֶרֶבָא: ה וְיִרְדְּפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבְּבָה וְיִרְדְּפוּ וְנִפְּלוּ אִיבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחֶרֶב: וְיִרְדְּפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבְּבָה וְיִרְדְּפוּ וְנִפְּלוּ אִיבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחֶרֶב: וְיִרְדְּפוּן מִכֹּחַ חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֹּחַ לְרִבּוּתָא: וְיִפְּלוּן בְּצִלִּי דְּכִבְיֹכוֹן קְדָמִיכֹן לְחֶרֶבָא: ט וּפְגִינִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקְיֻמְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְכֶם: וּפְגִינִי אֵלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי

נִלְמַת נֶקֶם בְּרִית וְנִאֲסַפְתָּם אֶל־עֵרִיכֶם וּשְׁלַחְתִּי דָבָר
 בְּתוֹכְכֶם וְנִתַּתֶּם בִּיד־אֹיֵב: וְהִבֹּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִלְמַת
 נֶקֶם בְּרִית וְנִאֲסַפְתָּם אֶל־עֵרִיכֶם וּשְׁלַחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם
 וְנִתַּתֶּם בִּיד־אֹיֵב: וְאִתִּי צִלְיֹון דְקַטְלִין בְּחֶרֶב
 וַיִּתְּפָרְעוּן מִנְכּוֹן פְּרַעְנוּתָא עַל דַּעֲבָרְתוֹן עַל פְּתָנְמִי
 אוֹרִיתָא וְתִתְּפָנְשׁוּן לְקוֹרִיכּוֹן וְאַגְרִי מוֹתָנָא בִּינִיכּוֹן
 וְתִתְּמַסְרוֹן בִּידָא דְסָנָא: כּוּ בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטְה־לָּחֶם
 וְאַפֹּ עֵשֶׂר נָשִׁים לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהָשִׁיבוּ לְחֶמְכֶם
 בְּמִשְׁקָל וְאִכְלֶתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: בְּשִׁבְרִי לָכֶם מִטְה־לָּחֶם
 וְאַפֹּ עֵשֶׂר נָשִׁים לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהָשִׁיבוּ לְחֶמְכֶם
 בְּמִשְׁקָל וְאִכְלֶתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: בְּדַאֲתֵבֵר לְכוֹן סַעִיד
 מִיכְלָא וַיִּפְּנֵן עֶסֶר נָשִׁין לְחֶמְכּוֹן בְּתַנּוּרָא חַד וַיִּתִּיבּוֹן
 לְחֶמְכּוֹן בְּמִתְקָלָא וְתִכְלוּן וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: ס כּוּ וְאִם בִּזְאוֹת
 לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: וְאִם בִּזְאוֹת לֹא
 תִשְׁמָעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: וְאִם בְּדָא לֹא תִקְבְּלוּן
 לְמִימְרִי וַיִּתְּכּוֹן קַדְמִי בְּקִשְׁיוֹ: כח וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם
 בְּחִמְת־קָרִי וַיִּסְרִתִּי אֶתְכֶם אַף־אֲנִי שִׁבַּע עַל־
 חַמְט־אִתְּכֶם: וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בְּחִמְת־קָרִי וַיִּסְרִתִּי אֶתְכֶם
 אַף־אֲנִי שִׁבַּע עַל־חַמְט־אִתְּכֶם: וְאֵהֶךְ עִמָּכּוֹן בְּתַקּוּף רִגּוֹ
 וְאִדְרִי יִתְכּוֹן אַף אֲנָא שִׁבַּע עַל חוֹבִיכּוֹן: כט וְאִכְלֶתֶם
 בְּשֶׁר בְּנִיכֶם וּבְשֶׁר בְּנִתֵיכֶם תֹּאכְלוּ: וְאִכְלֶתֶם בְּשֶׁר בְּנִיכֶם
 וּבְשֶׁר בְּנִתֵיכֶם תֹּאכְלוּ: וְתִכְלוּן בְּשֶׁר בְּנִיכּוֹן וּבְשֶׁר בְּנִתֵיכּוֹן
 תִּכְלוּן: ל וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמִתֵּיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־
 חַמְנִיכֶם וְנִתְתִּי אֶת־פְּגָרֵיכֶם עַל־פְּגָרִי גְלוּלֵיכֶם וְנַעֲלָה
 נַפְשִׁי אֶתְכֶם: וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־בְּמִתֵּיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־
 חַמְנִיכֶם וְנִתְתִּי אֶת־פְּגָרֵיכֶם עַל־פְּגָרִי גְלוּלֵיכֶם וְנַעֲלָה נַפְשִׁי
 אֶתְכֶם: וְאִשְׁיִצִי יָת בְּמִתֵּיכּוֹן וְאַקְצִי יָת חַיִּסְנִיכּוֹן וְאַתָּן
 יָת פְּגָרֵיכּוֹן עַל פְּגוֹר טַעֲוִתְכּוֹן וַיִּרְחַק מִימְרִי יִתְכּוֹן:
 לא וְנִתְתִּי אֶת־עֵרִיכֶם חֶרֶבָּה וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־מַקְדְּשֵׁיכֶם
 וְלֹא אֲרִיחַ בְּרִית נִיחָחְכֶם: וְנִתְתִּי אֶת־עֵרִיכֶם חֶרֶבָּה
 וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־מַקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אֲרִיחַ בְּרִית נִיחָחְכֶם: וְאַתָּן
 יָת קְרוּיֹון צָדָא וְאַצְדִי יָת מַקְדְּשִׁיכּוֹן וְלֹא אֶקְבֵּל בְּרַעְזָא
 קִרְבָּן כְּנִשְׁתְּכּוֹן: לב וְהִשְׁמַדְתִּי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשִׁמְמוֹ
 עָלֶיהָ אִיבִיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ: וְהִשְׁמַדְתִּי אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ
 וְשִׁמְמוֹ עָלֶיהָ אִיבִיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ: וְאַצְדִי אֲנָא יָת אֶרְעָא
 וַיִּצְרִיין עֲלָה פְּעִלִי דְכְּבִיכּוֹן דִּיתְבִּין בָּהּ: לג וְאַתְכֶם אֲזִירָה

בְּגוֹיִם וְהִרְקִיתִי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה
 וְעֵרִיכֶם יִהְיוּ חֶרֶבָּה: וְאַתְכֶם אֲזִירָה בְּגוֹיִם וְהִרְקִיתִי
 אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיתָה אֶרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעֵרִיכֶם יִהְיוּ חֶרֶבָּה:
 וַיִּתְכּוֹן אֲבִדֵּר בִּינִי עֲמִינָא וְאַגְרִי בְּתִרִיכּוֹן דְקַטְלִין
 בְּחֶרֶבָא וַיִּהְי אֶרְעָכּוֹן צָדָא וְקוֹרִיכּוֹן יִהְיוּ חֶרֶבָא: לד אֲזִי
 תִרְצָה הָאָרֶץ אֶת־שְׁבִתְתֶיהָ כֹּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאַתָּם
 בָּאָרֶץ אִיבִיכֶם אֲזִי תִשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־
 שְׁבִתְתֶיהָ: אֲזִי תִרְצָה הָאָרֶץ אֶת־שְׁבִתְתֶיהָ כֹּל יְמֵי הַשָּׁמָה
 וְאַתָּם בָּאָרֶץ אִיבִיכֶם אֲזִי תִשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־
 שְׁבִתְתֶיהָ: בִּכְן תִּרְצִי אֶרְעָא יָת שְׁמִטָּה כֹּל יוֹמִין דִּי
 צָדִיאָת וְאַתּוֹן בָּאָרַע פְּעִלִי דְכְּבִיכּוֹן בִּכְן תִּשְׁמַט אֶרְעָא
 וְתִרְצִי יָת שְׁמִטָּה: לה כֹּל־יְמֵי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר
 לֹא־שָׁבַתָה בְּשְׁבִתְתֵיכֶם בְּשְׁבִתְכֶם עָלֶיהָ: כֹּל־יְמֵי
 הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת אֶת אֲשֶׁר לֹא־שָׁבַתָה בְּשְׁבִתְתֵיכֶם
 בְּשְׁבִתְכֶם עָלֶיהָ: כֹּל יוֹמִין דִּי צָדִיאָת תִּשְׁמַט יָת דִּי לֹא
 שְׁמַטָּת בְּשִׁמְטִיכּוֹן כֹּד תְּגִיתוֹן יִתְבִּין עֲלָה: לו וְהַנְּשֹׂאֲרִים
 בְּכֶם וְהִבֹּאתִי מִרְדָּךְ בְּלַכְכֶם בָּאֶרֶצַת אִיבֵיהֶם וְרִדְף
 אֹתָם קוֹל עֲלָה נִדְף וְנָסוּ מִנְּסִת־חֶרֶב וּנְפְלוּ וְאִין רִדְף:
 וְהַנְּשֹׂאֲרִים בְּכֶם וְהִבֹּאתִי מִרְדָּךְ בְּלַכְכֶם בָּאֶרֶצַת אִיבֵיהֶם
 וְרִדְף אֹתָם קוֹל עֲלָה נִדְף וְנָסוּ מִנְּסִת־חֶרֶב וּנְפְלוּ וְאִין
 רִדְף: וּדִישְׁתַּאֲרוֹן בְּכוֹן וְאַעֲל תְּבָרָא בְּלַבְחוֹן בָּאֶרְעָתָא
 דְסָנָאִיהוֹן וַיִּרְדּוּף יִתְהוֹן קַל טַרְפָּא דְשָׂקִיף וַיִּצְרְקוֹן
 כְּמַעֲרוֹק מִן קֶדֶם דְקַטְלִין בְּחֶרֶבָא וַיִּפְּלוּ וְלִית דְרִידִי:
 לו וְכִשְׁלוּ אִישׁ־בְּאֻחָיו כְּמַפְגֵּי־חֶרֶב וְרִדְף אִין וְלֹא־תִהְיֶה
 לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אִיבֵיכֶם: וכִשְׁלוּ אִישׁ־בְּאֻחָיו כְּמַפְגֵּי־
 חֶרֶב וְרִדְף אִין וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אִיבֵיכֶם:
 וַיִּתְקַלּוּן גְּבֵר בְּאֻחָיָה כְּמַקְדָּם דְקַטְלִין בְּחֶרֶבָא וְרִידִי לִית
 וְלֹא תִהִי לְכוֹן תְּקוּמָה קֶדֶם פְּעִלִי דְכְּבִיכּוֹן: לא וְאַבְדֶּתֶם
 בְּגוֹיִם וְאִכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אִיבֵיכֶם: ואֲבִדְתֶּם בְּגוֹיִם
 וְאִכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אִיבֵיכֶם: וְתִכְדּוֹן בִּינִי עֲמִינָא וְתַגְמֵר
 יִתְכּוֹן אֶרַע פְּעִלִי דְכְּבִיכּוֹן: לב וְהַנְּשֹׂאֲרִים בְּכֶם יִפְּקוּ
 בְּעוֹנֶם בָּאֶרֶצַת אִיבֵיכֶם וְאַף בְּעוֹנֹת אֲבֹתָם אִתָּם יִפְּקוּ:
 וְהַנְּשֹׂאֲרִים בְּכֶם יִפְּקוּ בְּעוֹנֶם בָּאֶרֶצַת אִיבֵיכֶם וְאַף בְּעוֹנֹת
 אֲבֹתָם אִתָּם יִפְּקוּ: וּדִישְׁתַּאֲרוֹן בְּכוֹן יִתְמַסּוֹן בְּחוֹבִיהוֹן
 בָּאֶרְעָתָא פְּעִלִי דְכְּבִיכּוֹן וְאַף בְּחוֹבֵי אֲבֹתָהוֹן בִּישָׂא
 דְאַחֲרֵינִי בִידְהוֹן יִתְמַסּוֹן: מ וְהִתְרִדּוּ אֶת־עוֹנֶם וְאַתְעוֹן

מוֹ אֱלֹהֵי הַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
 בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי בְּיַד־מֹשֶׁה: אֱלֹהֵי הַחֲקִים
 וְהַמְשַׁפְּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּהַר סִינִי בְּיַד־מֹשֶׁה: אֵלֶּיךָ קָמְיָא וְדִינָיָא וְאוֹרִיתָא דִּי יְהִיב
 יְיָ בֵּין מִימְרָהּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹבָא דְסִינִי בִידָא
 דְּמֹשֶׁה: פ

שישי א וידבר יהוה אל־משה לאמר: וידבר יהוה
 אל־משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר: בדבר
 אל־בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפלא נדר
 בערפך נפשת ליהוה: דבר אל־בני ישראל ואמרת
 אליהם איש כי יפלא נדר בערפך נפשת ליהוה: מלל עם
 בני ישראל ותימר להון גבר ארי יפרש נדר כפרסן
 נפשתא קדם יי: ג והיה ערפך הזכר מכן עשרים שנה
 ועד בן־ששים שנה והיה ערפך חמישים שקל כסף
 בשקל הקדש: והיה ערפך הזכר מכן עשרים שנה ועד
 בן־ששים שנה והיה ערפך חמישים שקל כסף בשקל
 הקדש: ויהי פרסנה דכונא מבר עסרין שנין ועד בר
 שתין שנין ויהי פרסנה חמשין סלעין דכסף בסלעי
 קודשא: ד ואם־נזקבה הוא והיה ערפך שלשים שקל:
 ואם־נזקבה הוא והיה ערפך שלשים שקל: ואם נקובתא
 היא ויהי פרסנה תלתין סלעין: ה ואם מבן־חמש שנים
 ועד בן־עשרים שנה והיה ערפך הזכר עשרים שקלים
 ולנזקבה עשרת שקלים: ואם מבן־חמש שנים ועד
 בן־עשרים שנה והיה ערפך הזכר עשרים שקלים ולנזקבה
 עשרת שקלים: ואם מבר חמש שנין ועד בר עסרין שנין
 ויהי פרסנה דכונא עסרין סלעין ולנקובתא עסר סלעין:
 ו ואם מבן־חדש ועד בן־חמש שנים והיה ערפך הזכר
 חמישה שקלים כסף ולנזקבה ערפך שלשת שקלים
 כסף: ואם מבן־חדש ועד בן־חמש שנים והיה ערפך
 הזכר חמישה שקלים כסף ולנזקבה ערפך שלשת שקלים
 כסף: ואם מבר נחא ועד בר חמש שנין ויהי פרסנה
 דכונא חמש סלעין דכסף ולנקובתא פרסנה תלת סלעין
 דכסף: ו ואם מבן־ששים שנה ומעלה אם־זכר והיה
 ערפך חמישה עשר שקל ולנזקבה עשרה שקלים: ואם
 מבן־ששים שנה ומעלה אם־זכר והיה ערפך חמישה עשר
 שקל ולנזקבה עשרה שקלים: ואם מבר שתין שנין ולעלא

אבתם במעלם אשר מעלובי ואף אשר־הלכו עמי
 בקרי: והתודו את־עונם ואת־עון אבתם במעלם אשר
 מעלובי ואף אשר־הלכו עמי בקרי: ויודון ית חוביהון
 וית חובי אב־התהון דשקרהון דשקרו קדמי ואף דהליכו
 קדמי בקשיו: מא אפ־אני אלך עמם בקרי והבאתי
 אתם בארץ איביהם או־או יפנע לבבם הערל ואו
 ירצו את־עונם: אפ־אני אלך עמם בקרי והבאתי אתם
 בארץ איביהם או־או יפנע לבבם הערל ואו ירצו
 את־עונם: אף אגא אהד עמהון בקשיו ואצל יתהון
 בארע בעלי דכביהון או כון ימבר לבהון טפשא ובכן
 ירעון ית חוביהון: מכ וזכרתי את־בריתי יעקוב ואף
 את־בריתי יצחק ואף את־בריתי אברהם אזכר והארץ
 אזכר: וזכרתי את־בריתי יעקוב ואף את־בריתי יצחק ואף
 את־בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: ודכירנא ית קמי
 דעם יעקוב ואף ית קמי דעם יצחק ואף ית קמי דעם
 אברהם אגא דכיר וארעא אגא דכיר: מכ והארץ תעוב
 מהם ותרץ את־שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו
 את־עונם יעו ויבועו במשפטי מאסו ואת־חקתי געלה
 נפשם: והארץ תעוב מהם ותרץ את־שבתתיה בהשמה
 מהם והם ירצו את־עונם יעו ויבועו במשפטי מאסו
 ואת־חקתי געלה נפשם: וארעא תתרטט מנהון ומרעי ית
 שמשקא בדדציאת מנהון ואנזון ירעון ית חוביהון לוטין
 חלף ברכן איתי עליהון דדיני קצו וית קמי רחמת
 נפשהון: מד ואף גס־זאת בהיותם בארץ איביהם
 לא־מאסתים ולא־געלתים לכלתם להפר בריתי אתם
 כי אני יהוה אלהיהם: ואף גס־זאת בהיותם בארץ
 איביהם לא־מאסתים ולא־געלתים לכלתם להפר בריתי
 אתם כי אני יהוה אלהיהם: ואף ברם דא במהויהון
 בארע בעלי דכביהון לא ארטשנון ולא ארחקנון
 לשיציייתהון לאשנא קמי עמהון ארי אגא יי אלתהון:
 מה וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי־אתם
 מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני
 יהוה: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי־אתם
 מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יהוה:
 ודכירנא להון קים קדמאי די אפקית יתהון מארעא
 דמצרים לעיני עממיא למהני להון לאלהא אגא יי:

עֲרַכְךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: וְאִם־הִמְקָדִישׁ יִגָּאֵל אֶת־בֵּיתוֹ וְיִסֹּף
חֲמִישִׁית בְּסָף־עַרְכְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: וְאִם דָּאֶקְדַּשׁ יִפְרוֹק
יֵת בֵּיתָהּ וַיּוֹסֶף חֲמֵשׁ בְּסָף פִּרְסָנָה עֲלוּהִי וַיְהִי לָהּ:
שְׁבִיעִי ז' וְאִם | מִשְׁדָּה אַחָתָו יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה
עַרְכְּךָ לָפִי זֶרַע זֶרַע חֶמֶר שְׁעָרִים בְּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל
בְּסָף: וְאִם | מִשְׁדָּה אַחָתָו יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה
עַרְכְּךָ לָפִי זֶרַע זֶרַע חֶמֶר שְׁעָרִים בְּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל בְּסָף:
וְאִם מִחֻקֵּל אֲחִסְתָּמָה יִקְדִּישׁ גִּבֹּר קָדָם יי וַיְהִי פִרְסָנָה
לְפָנָם זֶרַע בֶּר זֶרַע כּוֹר שְׁעוֹרִין בְּחֲמִשִּׁין סֶלְעִין דְּכִסְפָּה:
י אִם־מִשְׁנֵת הַיֵּבֶל יִקְדִּישׁ שְׂדָהוּ בְּעַרְכְּךָ יָקוּם: אִם־
מִשְׁנֵת הַיֵּבֶל יִקְדִּישׁ שְׂדָהוּ בְּעַרְכְּךָ יָקוּם: אִם מִשְׁמַת
דִּיבֻלָּא יִקְדֵּשׁ חֻקְלָה בְּפִרְסָנָה יָקוּם: יח וְאִם־אַחֵר הַיֵּבֶל
יִקְדִּישׁ שְׂדָהוּ וְחִשְׁבִּילוֹ הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי
הַשְּׁנִימִם הַנּוֹתֵרֶת עַד שְׁנַת הַיֵּבֶל וְנִגְרַע מִעַרְכְּךָ:
וְאִם־אַחֵר הַיֵּבֶל יִקְדִּישׁ שְׂדָהוּ וְחִשְׁבִּילוֹ הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּסֶף
עַל־פִּי הַשְּׁנִימִם הַנּוֹתֵרֶת עַד שְׁנַת הַיֵּבֶל וְנִגְרַע מִעַרְכְּךָ: וְאִם
בֶּתֶר יוֹבֵלָא יִקְדֵּשׁ חֻקְלָה וְיִחְשָׁב לָהּ בְּהֵנָּה יֵת כֶּסֶפָּא עַל
מִימֵר שְׁנֵי דִישְׁמָאָרְן עַד שְׁמַת דִּיבֻלָּא וְיִתְמַנַּע מִפִּרְסָנָה:
יט וְאִם־גָּאֵל יִגָּאֵל אֶת־הַשְּׂדָה הַמְקָדִישׁ אֹתוֹ וְיִסֹּף
חֲמִישִׁית בְּסָף־עַרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: וְאִם־גָּאֵל יִגָּאֵל
אֶת־הַשְּׂדָה הַמְקָדִישׁ אֹתוֹ וְיִסֹּף חֲמִישִׁית בְּסָף־עַרְכְּךָ עָלָיו
וְקָם לוֹ: וְאִם מִפְּרֹק יִפְרוֹק יֵת חֻקְלָא דָּאֶקְדַּשׁ יִתֵּה וַיּוֹסֶף
חֲמֵשׁ בְּסָף פִּרְסָנָה עֲלוּהִי וַיְקוּם לָהּ: כ וְאִם־לֹא יִגָּאֵל
אֶת־הַשְּׂדָה וְאִם־מִכֶּר אֶת־הַשְּׂדָה לְאִישׁ אַחֵר לֹא־יִגָּאֵל
עוֹד: וְאִם־לֹא יִגָּאֵל אֶת־הַשְּׂדָה וְאִם־מִכֶּר אֶת־הַשְּׂדָה
לְאִישׁ אַחֵר לֹא־יִגָּאֵל עוֹד: וְאִם לֹא יִפְרֹק יֵת חֻקְלָא וְאִם
זָבִין יֵת חֻקְלָא לְגִבֹּר אַחֲרָן לֹא יִתְפָּרֵק עוֹד: כא וְהָיָה
הַשְּׂדָה בְּצִאתוֹ בַּיֵּבֶל קִדֵּשׁ לַיהוָה בְּשָׂדֶה חֹרֵם לִכְהֵן
תִּהְיֶה אַחְזָתוֹ: וְהָיָה הַשְּׂדָה בְּצִאתוֹ בַּיֵּבֶל קִדֵּשׁ לַיהוָה
בְּשָׂדֶה חֹרֵם לִכְהֵן תִּהְיֶה אַחְזָתוֹ: וַיְהִי חֻקְלָא בְּמִפְקָה
דִּיבֻלָּא קִידִשָּׁא קָדָם יי בְּחֻקֵּל חֶרְמָא לִכְהֵנָּה תִּהִי
אֲחִסְתָּמָה: כב וְאִם אֶת־הַשְּׂדָה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁדָּה
אַחְזָתוֹ יִקְדִּישׁ לַיהוָה: וְאִם אֶת־הַשְּׂדָה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא
מִשְׁדָּה אַחְזָתוֹ יִקְדִּישׁ לַיהוָה: וְאִם יֵת חֻקֵּל זָבִינוּהִי דִי לֹא
מִחֻקֵּל אֲחִסְתָּמָה יִקְדֵּשׁ קָדָם יי: כג וְחִשְׁבִּילוֹ הַכֹּהֵן אֶת
מִכְסַת הָעַרְכָּךָ עַד שְׁנַת הַיֵּבֶל וְנָתַן אֶת־הָעַרְכָּךָ בַּיּוֹם

מִן־הָאָדָם לֹא יִפְרֶה מוֹת יוֹמֵת: כָּל חֶרֶם דֵּי יִתְחַרֵּם מִן
אִשָּׁה לֹא יִתְפָּקֵד אֶתְקַטְלָה יִתְקַטֵּל: וְכָל־מַעֲשֵׂה הָאָרֶץ
מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִיהְיֶה הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה:
וְכָל־מַעֲשֵׂה הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִיהְיֶה הוּא
קֹדֶשׁ לַיהוָה: וְכָל מַעֲשָׂא דְאֶרְעָא מִזֶּרְעָא דְאֶרְעָא מִפְּרִי
אִלְנָא דִּי הוּא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ: לֹא וְאִם־גָּאֹל יִגְאֹל אִישׁ
מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֵּף עָלָיו: וְאִם־גָּאֹל יִגְאֹל אִישׁ
מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֵּף עָלָיו: וְאִם מִפְּקֹד יִפְקֹד גְּבֵר
מִמַּעֲשָׂה חֲמִשָּׁה יִסֵּף עָלָיו:

חזק חזק ונתחזק

ע"ה פסוקים, עז"א סימן.

סבום פסוקי דספר ויקרא שמנה מאות וחמשים ותשעה נטף סימן.
והציו והנוגע בבשר הזב. ופרשיותיו עשרה בא ג' סימן. וסדריו כ"ג
ובתורתו יהנה יומם ולילה סימן. ופרקיו כ"ז ואחיה עמך ואברכך
סימן. מנין הפתוחות שנים וחמשים. והסתומות שישה וארבעים
הכל שמנה ותשעים פרשיות דרדי צח ואדום סימן.

ההוא קדש ליהוה: וחשבוֹלֹ תכלוֹן את מִכְסַּת העֶרְפֶּד
עד שֶׁנֶּת הַכֵּל וְנָתַן אֶת־הָעֶרְפֶּד בְּיָמָיו הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה:
ויחֻשַּׁב לֵה פָהֳא יָת מִנְיָן פֶּרְסָנָה עַד שִׁתָּא דִּיבֹלָא וְיִתְּנָן
יָת פֶּרְסָנָה בְּיוֹמָא הַהוּא קֹדֶשׁא קֹדֶשׁא קֹדֶם יי: כו בְּשִׁנַּת הַיּוֹבֵל
יֵשׁוּב הַשָּׂדֶה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאֲתָוֹ לְאִשְׁרֵי־לֹ אַחֲזָת
הָאֶרֶץ: בְּשִׁנַּת הַיּוֹבֵל יֵשׁוּב הַשָּׂדֶה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאֲתָוֹ
לְאִשְׁרֵי־לֹ אַחֲזָת הָאֶרֶץ: בְּשִׁתָּא דִּיבֹלָא יְתוֹב חֲקֵלָא
לְדוֹכָנָה מִנָּה לְדִלְיָלָה אַחֲסַנַּת אֶרֶעָא: כה וְכִלְעֶרְפֶּד יִהְיֶה
בְּשִׁשְׁלֹ חֲקֵדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשָּׁשֶׁל: וְכִלְעֶרְפֶּד
יִהְיֶה בְּשִׁשְׁלֹ חֲקֵדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשָּׁשֶׁל: וְכִל פֶּרְסָנָה
יְהִי בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁא עֶסְרִין מְעִין יְהִי סֻלְעָא: כו אֲדִבְכֹּר
אִשְׁרֵי יִכְפֹּר לַיהוָה בְּבַחֲמָה לֹא־יִקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ
אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה לַיהוָה הוּא: אֲדִבְכֹּר אִשְׁרֵי יִכְפֹּר
לַיהוָה בְּבַחֲמָה לֹא־יִקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה
לַיהוָה הוּא: בְּרַם בּוֹכְרָא דִּי יִתְכַפֵּר קֹדֶם יי בְּבַעֲרִיא לֹא
יִקְדֵּשׁ גְּבַר יְתֵה אִם תּוֹר אִם אִמֵּר דִּי הוּא: כו וְאִם
בְּבַחֲמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְפֶּד וְיִסַּף חֻמְשָׁתוֹ עֲלָיו
וְאִם־לֹא יִגָּל וְנִמְכַּר בְּעֶרְפֶּד: וְאִם בְּבַחֲמָה הַטְּמֵאָה
וּפְדָה בְּעֶרְפֶּד וְיִסַּף חֻמְשָׁתוֹ עֲלָיו וְאִם־לֹא יִגָּל וְנִמְכַּר
בְּעֶרְפֶּד: וְאִם בְּבַעֲרִיא מִסְּאֻבָּא וְיִפְרוֹק בְּפֶרְסָנָה וְיִסַּף
חֻמְשָׁה עֲלוּהִי וְאִם לֹא יִתְפַּרֵּק וְיִזְדַּבֵּן בְּפֶרְסָנָה: כה אֲדִבְכֹּר
כָּל־חֵרֶם אִשְׁרֵי יִחְרַם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל־אִשְׁרֵי־לֹ מֵאֲדָם
וּבַחֲמָה וּמִשְׁדֶּה אַחֲזָתוֹ לֹא יִמְכֹּר וְלֹא יִגָּל כָּל־חֵרֶם
קֹדֶשׁ־קִדְשִׁים הוּא לַיהוָה: אֲדִבְכֹּר כָּל־חֵרֶם אִשְׁרֵי יִחְרַם אִישׁ
לַיהוָה מִכָּל־אִשְׁרֵי־לֹ מֵאֲדָם וּבַחֲמָה וּמִשְׁדֶּה אַחֲזָתוֹ לֹא
יִמְכֹּר וְלֹא יִגָּל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קִדְשִׁים הוּא לַיהוָה: בְּרַם
כָּל חֵרֶםא דִּי יִחְרַם גְּבַר קֹדֶם יי מִכָּל דִּי לֵה מֵאֲנָשָׁא
וּבְבַעֲרִיא וּמִחֲקֵל אַחֲסַנַּתָּה לֹא יִזְדַּבֵּן וְלֹא יִתְפַּרֵּק כָּל חֵרֶםא
קֹדֶשׁ קִדְשִׁין הוּא קֹדֶם יי: כט כָּל־חֵרֶם אִשְׁרֵי יִחְרַם
מִן־הָאָדָם לֹא יִפְדָּה מוֹת יוֹמֵת: כל כָּל־חֵרֶם אִשְׁרֵי יִחְרַם

הפטרה לפרשת בחר-בחוקותי בירמיה פרק מז

טז י' יהוה עזי ויגשני ומנוסי ביום צרה אליך גוים זבאו מאפסי ארץ ויאמרו אדשקך נחלו אבותינו הכל ואינכם מועיל : תיעשה'לו אדם אלהים והמה לא אלהים : » לכן הנני מודיעם בפעם הזאת ואודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו בירשמי יהוה : יז » תפאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר חרושה על לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם : מזכר בגיהם מזבחותם ואשריהם על עץ רענן

על גבעות הגבהות: ה' הררי בשדה חילך כל־אצרותיך לבו אתן כמתיך בחטאת בכל־גבולך: וְשִׁמְטָהּ וּבָדַל מִנְחָלָתָךְ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת־אֱלֹהֶיךָ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יִדְעָתָה כִּי־אֵשׁ קִדְחָתָם בְּאֶפֶס עֲדֵעוֹלָם תִּקְוֶה: ה' כה | אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲרִזֵּי הַנֶּבֶל אֲשֶׁר יִכְמַח בְּאֶדָם וְשֵׁם בָּשָׂר וְרָעוּ וּמִן־יְהוָה יִסּוּר לָבוֹ: וְהָיָה כַּעֲרֵךְ בַּעֲרֵכָה וְלֹא יֵרָאֶה כִּי־יִכְאֹד טוֹב וְשָׁכַן חֲרִירִים בְּמִדְבָּר אֶרֶץ מַלְחָה וְלֹא תֵשֵׁב: וּבְרוּךְ הַנֶּבֶל אֲשֶׁר יִכְמַח בִּיהוָה וְהָיָה מִכְמָחוֹ: ה' וְהָיָה כַּעֲזָן | שְׁתֹּלַע עַל־מִים וְעַל־יִבְלֵי יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו וְלֹא יֵרָאֶה כִּי־יָבֵא חֵם וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנֵת בִּצְרֹת לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמָּישׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי: ט עֵקֶב חֶלֶב מִכָּל וְאִנֶּשׁ הוּא מִי יִדְעֵנוּ: אָנֹכִי יְהוָה חָקֵר לֵב בְּחֵן כְּלִיּוֹת וְלִתֵּת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּיו כַּפְרִי מַעֲלָלָיו: י קָרָא דָגָל וְלֹא יֵלֵךְ עֹשֶׂה עֲשֶׂר וְלֹא כַּמִּשְׁפָּט כַּחֲצִי יָמָיו יַעֲבֹדוּ וּבְאֶחָרֵיתוֹ יִהְיֶה גִבֹּל: יא כִּסֵּא כְבוֹד מְרוֹם מִרְאשׁוֹן מְקוֹם מְקֻדָּשָׁנוּ: יב מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כִּלְעֻזִּכִּי יִכְשׁוּ וְסוּרֵי בְּאֶרֶץ יִכְלָבוּ כִּי עֹבְדוֹ מְקוֹר מִי־חַיִּים אֶת־יְהוָה: יג רָפָאנִי יְהוָה וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאוֹשָׁעָה כִּי תַהֲלִתִּי אִתָּה:

הפטרה לפרשת בהר בירמיה פרק לב

לב, וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וְהִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן־שְׁלֹם דָּדִךְ בָּא אֵלַיךְ לֵאמֹר קִנְיָה לָךְ אֶת־שָׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לְקִנְיָה: ה' וַיָּבֵא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּוִד כְּדָבָר יְהוָה אֲלֵי־חֲצֵר הַמִּטְרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קִנְיָה נָא אֶת־שָׂדֵי אֲשֶׁר־בְּעֵנְתוֹת אֲשֶׁר | בְּאֶרֶץ בְּנוֹמִין כִּי לָךְ מִשְׁפַּט הַיִּרְשָׁה וְלָךְ הַגְּאֻלָּה קִנְיָה לָךְ וְאָדַע כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא: ט וְאָקְנָה אֶת־הַשְּׂדֵה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן־דָּוִד אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת וְאִשְׁקָלָהּ לֹלֹ אֶת־הַכֶּסֶף שֶׁבַעַה שְׁקָלִים וְעֵשְׂרֵה הַכֶּסֶף: י וְאָכַתְבָּה בְּסֵפֶר וְאַחֲתָם וְאַעֲד עֲדִים וְאִשְׁקָל הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנִים: יא וְאָקַח אֶת־כֶּסֶף הַמִּקְנָה אֶת־הַחֲתוּמִּים הַמִּצְוֶה וְהַחֲקִים וְאֶת־הַגְּלוּיָ: יב וְאַחֲזֵן אֶת־כֶּסֶף הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־גִּרְיָה בֶּן־מַחֲסִיָּה לְעֵינֵי חֲנַמְאֵל דָּדִי וְלְעֵינֵי הָעֲדִים הַחֲתֻמִּים בְּכֶסֶף הַמִּקְנָה לְעֵינֵי כָל־הַיְּהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֲצֵר הַמִּטְרָה: יג וְאַצְוֶה אֶת־בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר: יד כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת־הַכֶּסֶפִּים הָאֵלֶּה אֵת כֶּסֶף הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֵת הַחֲתוּמִּים וְאֵת כֶּסֶף הַגְּלוּיָ הַזֶּה וְנָתַתָּם בְּכָל־חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמִדוּ יָמִים רַבִּים: טו כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנוּ בָתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים בְּאֶרֶץ הַזֹּאת: טז וְאַתְּפֹלֵל אֶל־יְהוָה אַחֲרָי תֵּתִי אֶת־כֶּסֶף הַמִּקְנָה אֶל־בְּרוּךְ בֶּן־גִּרְיָה לֵאמֹר: יז אֲהֵה אֲדִנִּי יְהוָה הִנֵּה | אִתָּה עֲשִׂיתָ אֶת־הַשְּׂמִימִם וְאֶת־הָאֶרֶץ בְּכַחַד הַגְּדוֹל וּבִזְרָעַךְ הַנְּטוּיָה לֹא־יִפְלֹא מִמֶּנִּי כָל־דָּבָר: יח עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֶלְפִים וּמִשְׁלָם עוֹן אֲבוֹת אֶל־חִיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגְּדוֹל הַנְּבוֹר יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: יט גְּדֹל הַעֲצָה וְרֹב הַעֲלִילָה אֲשֶׁר־עֲנִיד פְּקוּחוֹת עַל־כָּל־דְּרָכֵי בְנֵי אָדָם לִתֵּת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּיו וּכְפָרִי מַעֲלָלָיו: כ אֲשֶׁר שִׁמְתָה אֱלֹהִים וּמַפְלִיִּם בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבִישְׂרָאֵל וּבְאָדָם וְתַעֲשֶׂה־לָּךְ שֵׁם כְּיוֹם הַזֶּה: כא וְיִצְאָה אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֵתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְיָד חֲזָקָה וּבְאִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גְדוֹל: כב וְתִתֵּן לָהֶם אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתָם לִתֵּת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ:

לזכות אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש ורה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"ה האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

